

Nr 2.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54; given Stockholms slott den 4 januari 1954.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen bifalla det förslag, om vars avlåtande föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

De anslag, som efter riksstatens fastställande hittills äskats för nu löpan- de budgetår, har sammanförts å tilläggsstat I (r. skr. 1953: 435) och upp- går till ett belopp av 6,5 miljoner kronor, vilket anvisats å driftbudgeten. Därav avser 5 miljoner kronor svenska övervaknings- och repatrieringskon- tingenterna i Korea och 1,5 miljoner kronor vissa ersättningar i anledning av paratyfusepidemien år 1953.

Vissa ytterligare anslagsäskanden avseende tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår har ansetts erforderliga och bör föreläggas riksdagen vid dess början i en sammanfattande proposition nr 2 avseende utgifter å tilläggsstat II. Skulle anslagsäskanden därutöver å tilläggsstat II under riks-

dagens lopp visa sig ofrånkomliga, bör dessa sammanföras i en särskild proposition, som förelägges riksdagen vid en senare tidpunkt.

De anslagsäskanden å tilläggsstat, som nu förelägges riksdagen, har tidigare denna dag anmälts. En sammanställning av de beslut om förslag till riksdagen, som Kungl. Maj:t därvid på hemställen av vederbörande föredragande enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet (*bil. 1—14*) fattat, torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang*).

Av sammanställningen framgår, att å tilläggsstat II äskas anslag om sammanlagt 144,7 miljoner kronor å driftbudgeten och 23,5 miljoner kronor å kapitalbudgeten. Av förstnämnda belopp hänför sig ca 40 miljoner kronor till försvarsdepartementets verksamhetsområde, varav 38 miljoner kronor belöper å fartygsbyggnader och återstoden huvudsakligen å vissa signalförbindelser m. m. Kommunikationsdepartementets huvudtitel upptar 35 miljoner kronor till täckande av kostnader för vissa i sysselsättningsutjämnande syfte igångsatta väg- och brobyggnadsarbeten. För jordbruksdepartementets del äskas bl. a. 68 miljoner kronor till kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet. Sistnämnda kostnader sammanhänger med spannmålsprisernas utveckling på världsmarknaden och skördeutfallet inom landet. Övriga anslagsbelopp å tilläggsstat II till driftbudgeten uppgår till mindre belopp och avser vissa merkostnader och andra utgifter, vilka icke utan betydande olägenheter anses kunna uppskjutas till nästa budgetår. — Av utgifterna på tilläggsstaten till kapitalbudgeten avser 18 miljoner kronor statens vattenfallsverks fond, 4,5 miljoner kronor statens allmänna fastighetsfond och 1 miljon kronor arméns delfond.

Chefen för finansdepartementet hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de förslag, om vilka Kungl. Maj:t enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (*bil. 1—14*) fattat beslut.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Harald Häggquist.

Bilaga 1.

Egentliga statsutgifter.

Andra huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler här efter under justitiedepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 samt anför därvid följande.

A. Justitiedepartementet m. m.

[1] Justitiedepartementet: **Avlöningar.** Under återopande av vad jag tidigare denna dag anført vid anmälan i statsverkspropositionen av frågan om anvisande av anslag för budgetåret 1954/55 till Justitiedepartementet: Avlöningar (bil. 4, p. 2) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den i avlöningsstaten för justitiedepartementet upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal må för budgetåret 1953/54 överskridas med 60 000 kronor.

[2] 5 a. **Utrustning av nya lokaler för lagberedningen m. m.** I samband med färdigställandet av de för statsverket avsedda lokalerna i kvarteret Atomena i Stockholm (det s. k. Bergstrahlska huset) anvisades för budgetåret 1952/53 anslag för utrustning av de rum i ifrågavarande fastighet, som skulle användas av vissa justitiedepartementet tillhörande kommittéer och sakkunniga (jfr II ht 1952 s. 5). Vid min anmälan av denna anslagsfråga förutskickade jag, att även lagberedningen, som för närvarande är inrymd i Rosenbad, under vissa förutsättningar kunde komma att inflytta i de nya lo-

kalerna. Jag var emellertid icke då beredd att taga ställning till frågan om kostnaderna för lagberedningens eventuella flyttning.

Med hänsyn främst till önskemål, som byggnadsstyrelsen framfört om lagberedningens snara avflyttning från Rosenbad — lantbruksstyrelsens trängande behov av utökade lokaler skulle därigenom kunna tillgodoses — är det angeläget, att lagberedningens överflyttning till Bergstrahlska huset utan vidare dröjsmål nu kommer till stånd.

Inflyttningen i de nya lokalerna föranleder vissa kostnader av engångsnatur. De egentliga flyttningskostnaderna för möbler och böcker — lagberedningens bibliotek omfattar cirka ettusen hyllmeter — uppskattas härvid till omkring 6 500 kronor. Härtill måste för anskaffning av bokhyllor enligt av byggnadsstyrelsen gjorda beräkningar läggas ett belopp av cirka 13 000 kronor. Då lagberedningens nuvarande inventariebestånd till största delen är mycket omodernt och slitet, är det ofrånkomligt att i detta sammanhang nedlägga vissa kostnader på utbyte och upprustning av inventarier. Flera möbler kan på grund av sin storlek icke lämpligen inrymmas i de tilltänkta nya lokalerna. Nyanskaffningskostnaderna beräknas till cirka 3 500 kronor. Härvid har förutsatts, att till samtliga rum med undantag för ordförändans i lagberedningen anskaffas standardmöbler ur statens kontorsmöbelserie. För renovering av möbler beräknas en kostnad av omkring 2 000 kronor.

I enlighet med det anförda skulle kostnaderna i samband med lagberedningens överflyttning till ifrågavarande nya lokaler uppgå till sammanlagt (6 500 + 13 000 + 3 500 + 2 000) 25 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning av nya lokaler för lagberedningen m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

E. Fångvården m. m.

[3] 8. Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m. Å riksstaten för budgetåret 1953/54 är under förevarande anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 175 000 kronor, avsett för utbyggnad av vissa fångkolonier. Vid ingången av budgetåret förefanns en reservation å tidigare beviljat anslag för liknande ändamål å 26 390 kronor.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 13/10 1953) hemställer om medel till ersättningsbygge för en nedbrunnen förlägningsbarack vid kolonien Bogesund.

Den 19 april 1953 nedbrann en för 21 intagna avsedd förlägningsbarack vid kolonien Bogesund. Förlusten av de vårdplatser, som inrymdes i baracken, har medfört ett svårt avbräck för den öppna anstaltsvården i Mellansverige, närmare bestämt den del av landet, där anstalterna i den planerade östra anstaltsgruppen är belägna. Följdverkningarna har kunnat något be-

gränsas därigenom, att styrelsen låtit utföra den utbyggnad av kolonien, varom beslut fattades av 1953 års riksdag (jfr statsverkspropositionen: bil. 23: kapitalbudgeten s. 3). Att ersätta den brunna byggnaden med en ny är med hänsyn till platsbristen ofrånkomligt. Denna åtgärd bör vidtagas så snart ske kan och lämpligen genom uppförande av ett s. k. monteringsfärdigt trähus, som kan flyttas, om den provisoriska kolonien i framtiden måste nedläggas. Kostnaden för anskaffande och uppförande av ett sådant hus i fullt färdigt skick har beräknats till 70 000 kronor. Denna kostnad kan icke bestridas från de till anskaffning, montering och transport av baracker tillgängliga medlen, enär dessa avsetts för utbyggnad av vissa kolonier m. m., som med hänsyn till platsbristen icke kan uppskjutas.

Departementschefen. Med hänsyn till föreliggande trängande behov av ökat antal öppna vårdplatser inom fångvården är det angeläget att det av fångvårdsstyrelsen planerade ersättningsbygget snarast möjligt kommer till utförande. För att täcka de av styrelsen härför beräknade kostnaderna, mot vilka jag icke funnit anledning till erinran, bör såsom förstärkning av förutnämnda barackanslag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett belopp av 70 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 70 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Axel Nilsson.

Egentliga statsutgifter.

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Torsten Nilsson, anmäler under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54.

B. Centrala förvaltningsmyndigheter.

Krigsmaterielverket.

[1] 9 a. **Krigsmaterielverket: Kostnader för reparation av transformator.** Den 29 maj 1952 inträffade en kortslutning vid en av krigsmaterielverkets skuggfabriker för tillverkning av krut, varigenom en vid fabriken uppställd transformator skadades.

Krigsmaterielverket har i skrivelse den 6 oktober 1953 meddelat att kortslutningen orsakats av att ett träd på grund av häftig vind fallit ned på kraftledningen till fabriken. Kostnaderna för reparation av transformatorn har uppgått till 12 808 kronor 95 öre. Ämbetsverket som förskjutit dessa kostnader av till förfogande stående medel hemställer om medelsanvisning för täckande av kostnaderna.

Departementschefen. Jag tillstyrker att medel ställas till förfogande för ifrågavarande ändamål och hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsmaterielverket: Kostnader för reparation av transformator* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 12 900 kronor.

C. Försvarskrafterna.

Marinen.

[2] 70. **Marinen: Fartygsbyggnader.** Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anfört i statsverkspropositionen (bil. 6, p. 84) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Fartygsbyggnader* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 38 000 000 kronor.

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål.

[3] 49. **Vissa signalförbindelser m. m.** Under hänvisning till vad jag tidigare denna dag anfört i statsverkspropositionen (bil. 6, p. 162) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa signalförbindelser m. m.* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

A. Broberg.

Bilaga 3.

Egentliga statsutgifter.**Sjätte huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Statsrådet Hjalmar Nilson redogör här efter för under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54.

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet.

[1] Förstärkning av vissa väganslag m. m. I skrivelse den 2 oktober 1953 har *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* hemställt om förstärkning för budgetåret 1953/54 av vissa väg- och brobyggnadsanslag enligt följande fördelning:

Anslagsrubrik	Milj. kr
8. Nyanläggning av bygdevägar	2,8
9. Nyanläggning av ödebygdevägar	1,1
10. Byggande av huvudvägar	11,4
11. Ombyggnad av bygdevägar och ödebygdevägar	8,1
12. Förstärkning och förbättring av vägar	10,0
13. Vägbeläggningar	0,4
14. Byggande av broar	1,2
	Summa 35,0

Styrelsen erinrar om hurusom Kungl. Maj:t bemyndigat styrelsen att, i den mån så visade sig erforderligt med hänsyn till läget på arbetsmarknaden, under budgetåret 1952/53 i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen i samsättningsutjämnande syfte utvidga väg- och brobyggnadsverksamheten i sådan omfattning, att medelförbrukningen å förut berörda väg- och brobygg-

nadsanslag ökades med sammanlagt högst 35 milj. kronor. Styrelsen anmäler nu, att de lämnade bemyndigandena att utvidga nämnda verksamhet beräknas bli helt tagna i anspråk och medföra, att medelsförbrukningen ökas i runda tal såsom här förut angivits.

Medelsbehovet för den i sysselsättningsutjämnande syfte bedrivna verksamheten under ifrågavarande anslag har — enligt av riksdagen godkänd finansieringsprincip — tills vidare täckts genom att för den ordinarie verksamheten avsedda medel tagits i anspråk för ändamålet. Detta gäller även anslaget till Förstärkning och förbättring av vägar. Å detta anslag tillskapades visserligen vid beviljandet av medel å tilläggsstat för budgetåret 1952/53 en reserv om 15,8 milj. kronor avsedd bl. a. för nu ifrågavarande ändamål men vid bestämmandet av anslagets storlek för budgetåret 1953/54 (prop. 1953: 1, bil. 8, s. 32) disponerades nämnda reserv för den ordinarie verksamheten. Den uppkomna medelsbristen å respektive anslag har förutsatts skola slutligt regleras genom anslag å tilläggsstat.

Föredraganden. Med stöd av bemyndigande, som lämnats av 1952 års riksdag enligt i propositionen 1952: 250 framlagt förslag, har Kungl. Maj:t medgivit vägförvaltningarna att för igångsättande av arbeten i sysselsättningsutjämnande syfte under budgetåret 1952/53 i förväg taga i anspråk högst 35 milj. kronor av de medel på de kalenderårsberäknade väg- och brobyggnadsanslagen, som är avsedda för den ordinarie verksamheten under det därpå följande andra halvåret 1953. Detta belopp har av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen nu beräknats helt bli utnyttjat för avsett ändamål. Den härigenom uppkomna medelsbristen för den ordinarie verksamheten under nämnda halvår har i sagda proposition förutsatts få täckas från anslagen för budgetåret 1953/54 och slutligt regleras år 1954 genom proposition till riksdagen om tilläggsstatsanslag.

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa följande reservationsanslag att avräknas mot automobilskattemedlen, nämligen till

a) Nyanläggning av bygdevägar	2 800 000
b) Nyanläggning av ödebygdevägar	1 100 000
c) Byggande av huvudvägar	11 400 000
d) Ombyggnad av bygdevägar och ödebygdevägar	8 100 000
e) Förstärkning och förbättring av vägar	10 000 000
f) Vägbeläggningar	400 000
g) Byggande av broar	1 200 000

Vad föredragande statsrådet sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
W. Hammargren.

Egentliga statsutgifter.

Sjunde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härefter under finansdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 samt anför därvid följande.

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.

[1] 11. Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal vid 1951 års jordbruksräkning. I riksstaten för innevarande budgetår har till avlöningar till personal vid 1951 års jordbruksräkning upptagits ett reservationsanslag av 167 000 kronor.

Så vitt nu kan bedömas torde jordbruksräkningen komma att avslutas omkring instundande budgetårsskifte. Riksstatförslaget för nästa budgetår upptager sålunda icke något anslag för ifrågavarande ändamål.

I skrivelse den 5 december 1953 har *statistiska centralbyrån* anmält, att anslaget kommit att i en icke förutsedd omfattning belastas genom att ersättare mäst anlitas vid längre tids ledighet för sjukdom eller havandeskap för nio tjänstemän. Merkostnaden uppgår enligt vad nu kan överblickas till 25 800 kronor men beräknas stiga till minst 30 000 kronor. Enär bestämmelserna i Kungl. Maj:ts cirkulär den 30 april 1953 (nr 192) angående överskridande av vissa poster i avlöningsstaterna icke är tillämpliga på reservationsanslag, hemställer centralbyrån om ett tilläggsanslag av 30 000 kronor, utan vilket arbetet vid jordbruksräkningen icke kan planenligt fullföljas.

Departementschefen. Som statistiska centralbyrån framhållit erfordras det begärda beloppet, 30 000 kronor, för att arbetet vid jordbruksräkningen skall kunna fullföljas planenligt. Med hänsyn såväl härtill som till den upp-

komna merbelastningens karaktär vill jag tillstyrka att ifrågavarande medel anvisas, vilket synes böra ske å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal vid 1951 års jordbruksräkning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

E. Diverse.

[2] 7. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.** Under hänvisning till vad jag denna dag anfört vid anmälan i årets statsverksproposition av motsvarande anslag (bil. 9, p. 74) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[3] 8. **1951 års penningvärdeundersökning.** Detta anslag är för nu löpande budgetår uppfört med 225 000 kronor. Å anslaget fanns vid budgetårets början en reservation av 24 413 kronor, varför det då disponibla beloppet uppgick till i runt tal 250 000 kronor. Utgifterna under perioden juli—december 1953 har uppgått till omkring 115 000 kronor, och tillgängliga medel utgjorde sålunda vid ingången av år 1954 ca 135 000 kronor.

Penningvärdeundersökningen har tidigare beräknats vara slutförd under första kvartalet år 1954. Det är nu tydligt att utredningsarbetet icke hinner fullgöras inom denna tid; dock synes arbetet till större delen kunna vara slutfört omkring stundande budgetårsskifte.

Tillgängliga medel kan beräknas täcka — förutom tryckningskostnader om uppskattningsvis 75 000 kronor — avlönings- och expenskostnader för första kvartalet 1954. För tiden därefter beräknar jag för bestridande av löpande kostnader ett medelsbehov av 96 000 kronor. Detta belopp synes böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *1951 års penningvärdeundersökning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 96 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Harald Häggquist.

Egentliga statsutgifter.

Åttonde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 samt anför därvid följande.

B. Arkiv, bibliotek och museer.

[1] 11. Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning. Under punkten 13 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition har jag tillstyrkt, att under denna rubrik å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett belopp av 185 000 kronor.

Genom beslut den 20 november 1953 har Kungl. Maj:t för komplettering av kungl. bibliotekets bestånd av utländsk vetenskaplig litteratur anvisat 35 000 kronor, att utgå förskottsvis från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter. Då sistnämnda belopp lämpligen synes böra slutligt belasta nu förevarande anslag å 185 000 kronor, torde från detta till anslaget till extra utgifter böra överföras ett belopp av 35 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kungl. biblioteket: Bokinköp och bokbindning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 185 000 kronor.

D. Akademier m. m.

[2] 17 a. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Vissa flyttningskostnader m. m. vid konsthögskolan. Sedan den av staten ägda byggnad vid Sergelgatan i Stockholm, som konsthögskolan disponerat för viss

del av sin undervisning, förvärvat av Stockholms stad för rivning i samband med nedre Norrmalmns reglering, har konsthögskolan genom byggnadsstyrelsens försorg erhållit vissa nya lokaler i en kasernbyggnad å Skeppsholmen. Erforderliga ombyggnadsarbeten å kasernen har igångsatts och till en del redan utförts under hösten 1953, varför skolans verksamhet i de nya lokalerna har kunnat påbörjas.

Akademien hemställer nu om anslag till kostnader för flyttning av samlingar och materiel till de nya lokalerna samt för viss inredning av dessa med möbler, armatur, gardiner m. m. Flyttningskostnaderna har uppgått till 13 598 kronor. Kostnaderna för inredning beräknas av akademien till 27 800 kronor.

Statskontoret finner av akademien redovisade anspråk beträffande nyanskaffning av inredning vara i och för sig rimliga. Representanter för ämbetsverket har dessutom besökt de nya lokalerna för att söka få en uppfattning om i vilken utsträckning inventarier från de gamla lokalerna kan utnyttjas. Statskontoret vill icke motsätta sig att till kostnaderna för inredning beräknas ett belopp av högst 25 000 kronor.

Departementschefen. Till bestridande av kostnader för ifrågavarande flyttning samt inredning av nya lokaler torde medel böra ställas till förfo-gande genom särskilt reservationsanslag å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Till flyttningskostnaderna beräknar jag ett belopp av 13 600 kronor. Till kostnader för nödvändig nyanskaffning av möbler och annan inredning till de nya lokalerna synes i enlighet med vad statskontoret förordat böra beräknas 25 000 kronor. Anslaget torde alltså böra uppföras med sammanlagt 38 600 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Vissa flyttningskostnader m. m. vid konsthögskolan* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 38 600 kronor.

E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

[3] 14 a. *Lunds universitet: Inredning och utrustning av fysiska institutionen.* Å riksstaten för budgetåret 1947/48 anvisades under rubriken *Lunds universitet: Inredning och utrustning av vissa institutioner* efter förslag av Kungl. Maj:t (statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, p. 78, s. 161—165) bland annat ett anslag av 1 030 000 kronor till inredning och utrustning av nybyggnad för fysiska institutionen.

Efter framställning av *det större akademiska konsistoriet* har *universitetskunslern* i skrivelse den 28 september 1953 hemställt om anvisande å tilläggsstat för innevarande budgetår av ytterligare ett utrustningsanslag om 65 000 kronor för fysiska institutionen, vars nybyggnad tagits i bruk

hösten 1950. Beräkningen av det angivna beloppet grundar sig på en av institutionsföreståndaren, professorn Bengt Edlén gjord framställning i vilken anföres i huvudsak följande.

Den kostnadskalkyl, som låg till grund för de ursprungliga beräkningarna har i stort sett visat sig riktig. Då emellertid leveranstiderna för maskiner och större instrument delvis varit mycket långa och offerterna gällt med förbehåll för under tiden inträffade prisstegringar, har en i förväg svåröverskådlig kostnadsökning ägt rum. Sedan samtliga beställningar nu levererats, befinnes att bristen uppgår till omkring 65 000 kronor. Att utjämna denna brist med anlåtande av fysiska institutionens materielanslag, som f. n. utgår med 79 900 kronor, skulle bereda nästan oöverkomliga svårigheter, särskilt som detta anslag är otillräckligt redan för det ordinarie årliga behovet.

Departementschefen. Under den långa leveranstiden för vissa maskiner och instrument till fysiska institutionen har ofrånkomliga prisstegringar ägt rum. Mot den beräknade kostnadsökningen, 65 000 kronor, har jag intet att erinra. Med hänsyn härtill och då ifrågavarande utrustning numera är levererad, förordar jag, att medel för ändamålet anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lunds universitet: Inredning och utrustning av fysiska institutionen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[4] 49 a. **Gemensamma universitetsändamål: Särskild kursundervisning för filosofisk ämbetsexamen.** I skrivelse den 31 augusti 1953 har *kanslern för rikets universitet* hemställt, att för detta ändamål å tilläggsstat för innevarande budgetår måtte anvisas ett anslag av 45 800 kronor. Anledningen härtill är, att i ett av kanslern tidigare överlämnat förslag till förnyad stadga angående filosofiska examina intagits föreskrift om ett antal särskilda kurser, som avser att med hänsyn till skolans krav komplettera undervisningen i vissa examensämnen i filosofisk ämbetsexamen. Nämnda föreskrift har numera influtit i 16 § av den av Kungl. Maj:t utfärdade stadgan angående filosofiska examina (SFS 1953: 610) och innebär, att filosofisk ämbetsexamen i vissa fall skall omfatta särskilda kurser i något eller några av följande ämnen, nämligen grekiska språket, klassisk fornkunskap och antikens historia, samhällskunskap med huvudvikten lagd vid nationalekonomi, respektive statskunskap, astronomi, mineralogi, hygien och genetik.

I fråga om kursernas omfattning och kostnaderna för desamma anför kanslern följande.

I mitt förenämnda förslag till förnyad stadga angående de filosofiska examina har några normaltidsbestämmelser icke föreslagits beträffande de särskilda kurserna; på grund av växlande förhållanden bör den erforder-

liga tiden hellre bedömas från fall till fall. Enligt mitt förmenande torde en sådan kurs emellertid icke få omfatta en halv termin utan i stället helst understiga två månader och i regel ej omfatta mer än cirka 30 timmar. Kravet på särskild kurs bortfaller enligt stadgeförslaget, om det kursen motsvarande examensämnet ingår i examen. Möjligheten att utbyta föreskriven särskild kurs mot halvbetygskurs har lämnats öppen.

Vad beträffar kostnaderna för kurserna bör de i regel beräknas efter 50 kronor för föreläsningstimme. I de fall en mera omfattande examination kan väntas bli erforderlig i samband med kurserna torde en något högre timersättning kunna utgå. I vissa fall torde man även böra räkna med särskilda kostnader för materiel, lokaler m. m.

Kanslern räknar i regel med att en kurs per läsår och ämne bör anordnas vid varje lärosäte. Normalkostnaderna för varje lärosäte per ämne och läsår kan sålunda beräknas till 1 500 kronor. I flertalet fall föreslås emellertid av olika skäl andra belopp, så bland annat beträffande följande kurser, nämligen

kursen i samhällskunskap-nationalekonomi, där det anses erforderligt med 60 timmars undervisning i form av föreläsningar och gruppundervisning,

kursen i samhällskunskap-statskunskap, där ett särskilt belopp av 300 kronor beräknas med hänsyn till särskilda kostnader för examination,

kurserna i astronomi och mineralogi, där timtalet ansetts kunna begränsas till 20 per kurs, men två kurser i mineralogi ansetts erforderliga per läsår i Uppsala och ett engångsanslag av 1 000 kronor för innevarande budgetår begärts för Stockholms högskola för upplägandet av en särskild studie-samling.

Till kurser i hygien vid universiteten i Uppsala och Lund har några medel icke äskats, enär de anslagsmedel, som under respektive avlöningsanslag anvisas till kurser i hygien för blivande biologilärare ansetts böra tagas i anspråk. För Stockholms högskola har för detta ämne räknats med ett medelsbehov av 1 300 kronor till täckande av kostnaderna för tio dubbel-föreläsningar samt därutöver för vaktmästare, materiel och städning m. m., enär kursen beräknas bli anordnad utanför högskolans lokaler.

Till kurs i genetik i Uppsala beräknas icke något anslag för innevarande budgetår, medan ett belopp av 1 800 kronor anses behövt för nästa budgetår. I fråga om samma ämne i Lund inskränker sig kostnaderna innevarande budgetår till 1 200 kronor för ett amanuensarvode medan för nästa år beräknas två dylika arvoden å sammanlagt 2 400 kronor. För Stockholms högskola kräves för en genetik kurs ett engångsbelopp av 7 500 kronor till fyra kursmikroskop och fyra lupper.

Det av kanslern beräknade medelsbehovets fördelning på olika kurser framgår av sammanställningen å s. 17, i vilken jämväl angivits de anslagsbelopp som av kanslern beräknats för nästa budgetår.

Departementschefen. Den nya filosofiska examensstadgan föreskriver, att filosofisk ämbetsexamen i vissa fall utöver de i examen ingående examensämnen skall omfatta särskilda kurser i andra ämnen. För den kursunder-

Särskilda kurser i	Uppsala universitet		Lunds universitet		Stockholms högskola		Göteborgs högskola		Summa	
	1953 /54	1954 /55	1953 /54	1954 /55	1953 /54	1954 /55	1953 /54	1954 /55	1953 /54	1954 /55
Grekiska språket	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	6 000
Klassisk fornkunskap och antikens historia	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000	6 000
Samhällskunskap:										
nationalekonomi	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600	10 400	10 400
statskunskap	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800	1 800	5 400	7 200
Astronomi	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
Mineralogi	2 000	2 000	1 000	1 000	2 000	1 000	—	—	5 000	4 000
Hygien	—	—	—	—	1 300	1 300	—	—	1 300	1 300
Genetik.....	—	1 800	1 200	2 400	7 500	—	—	—	8 700	4 200
Summa	10 400	12 200	10 600	11 800	19 200	10 700	5 600	7 400	45 800	42 100

visning, som med hänsyn härtill bör anordnas, torde enligt vad utredningar vid de olika lärosätena givit vid handen erfordras anvisande av särskilda anslagsmedel. Den kostnadsberäkning, som kanslern gjort för innevarande och nästa budgetår, har icke givit mig anledning till erinran. För innevarande budgetår torde de erforderliga medlen, sammanlagt 45 800 kronor, böra anvisas under ett obetecknat anslag å tilläggsstat. Anslaget torde böra erhålla förut angivna rubrik. Frågan om anvisande av medel för nästa budgetår till här avsedd kursundervisning vid universiteten i Uppsala och Lund har jag förut i dag anmält. Motsvarande spörsmål för Stockholms högskola och Göteborgs högskola torde jag framdeles få anmäla. Jag hemställer alltså nu, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Gemensamma universitetsändamål: Särskild kursundervisning för filosofisk ämbetsexamen å tilläggsstat II* till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 45 800 kronor.

M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

[5] 28. Vetenskapliga observationer vid den totala solförmörkelsen 1954. Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 90 000 kronor. Ur anslaget utgår ett belopp av 30 000 kronor till ett vart av observatorierna vid universiteten i Uppsala och i Lund samt till Stockholms observatorium.

Överstyrelsen för de tekniska högskolorna har nu hemställt om anvisande av ett anslag av 81 000 kronor till vissa vid institutionen för elektronik vid Chalmers tekniska högskola planerade jonosfär- och solbrusundersökningar i samband med 1954 års solförmörkelse.

Av handlingarna i ärendet inhämtas i huvudsak följande.

Den 30 juni 1954 inträffar en solförmörkelse, som är total i vissa delar av södra Sverige. Vid detta unika tillfälle, som icke återkommer under vårt århundrade, önskar professorn i elektronik Olof Rydbeck göra studier av elektriska effekter på solen och jordatmosfären, som har sammanhang med elektronik.

Institutionen för elektronik vid Chalmers tekniska högskola har tidigare gjort dylika mätningar vid solförmörkelser, dels vid den totala solförmörkelsen den 9 juli 1945 i Norrland, då mätningar gjordes i Sörmjöle, och dels vid den totala solförmörkelsen år 1952, då sådana gjordes vid Neapel. Mätningarna vid den senaste solförmörkelsen har givit goda resultat, vilka emellertid ännu icke hunnit publiceras.

Den för jonosfärundersökningarna erforderliga anläggningen kommer att installeras i tvenne bussar, vilka institutionen för ett symboliskt pris får övertaga av Göteborgs Spårvägar. En tredje buss kommer att användas till personalförläggning. Samtliga bussar skall med institutionens jeep bogseras till observationsplatsen, vars läge ej definitivt fixerats. Anläggningen kommer att förses med en trettio meter hög demonterbar akrobatmast, så att tillräckligt stora aperiodiska antenner kan uppspännas för de viktiga E-skiktsmätningarna.

En jonosfärexpedition utrustad på detta sätt kan komma att lämna resultat av internationell betydelse. Jonosfärens rekombinationskoefficienter kommer att kunna bestämmas med större noggrannhet än någonsin tidigare. Vidare kan jonosfärens strukturförändringar under förmörkelsen studeras i detalj, vilket blir av största betydelse för kartläggningen av »solytans» joniserande strålning. För den direkta radiovågutbredningsforskningen och för teletekniken i allmänhet får dessa undersökningar också ett mycket stort värde.

Den solbrusapparatur, som hittills använts vid institutionen, är ej tillräckligt noggrann när det gäller en verkligt fin studie av den termiska radiostrålningens variation över solskivan. Den nya anläggning, som planeras, skulle emellertid kunna ge utomordentligt goda resultat under den kommande förmörkelsen. En mycket noggrann undersökning av brusstrålningens variation inom solkronan skulle möjliggöras och närmare klarhet skulle kunna vinnas om totalstrålningens eventuella randeffekt. Om det visar sig tekniskt möjligt kommer anläggningen att utföras för registrering av flera utvalda koronafrekvenser. Anläggningen kommer att installeras i den buss, som Chalmers tekniska högskola medförde till Neapel. Troligen blir uppställningsplatsen i närheten av Strömstad.

Kollegienämnden vid Chalmers tekniska högskola anser, att dessa mätningars genomförande är viktigt även som ett led i utbildningen av de studerande, vilka bedriver studier i ämnet och kommer att delta i mätningarna eller som efteråt deltagare vid bearbetningen av resultaten.

Kostnaderna för undersökningarna beräknas bli följande.

A. Utökning av den panoramiska jonosfärmätanläggningen	35 500
B. Inköp och inredning av två motorlösa spårvägsbussar	4 200
C. Högstabiliserad solbrusanläggning	34 800
D. Transportutgifter m. m.	6 050
E. Fotografiskt material m. m.	625

Summa kronor 81 175

Överstyrelsen har funnit det i hög grad önskvärt, att Rydbeck beredes möjlighet att företaga ifrågavarande undersökningar. De beräknade kostna-

derna har — såvitt överstyrelsen kunnat bedöma desamma — syntts överstyrelsen skäligen. Enligt vad överstyrelsen inhämtat torde något bidrag från enskilt håll icke kunna påräknas såsom fallet var vid 1945 års solförmörkelse. Det torde enligt överstyrelsen ej heller kunna antagas, att kostnader av den storleksordning, det här gäller, kan täckas genom särskilda bidrag från vederbörande forskningsråds sida.

Departementschefen. De jonosfär- och solbrusundersökningar, som nu planeras vid elektronikinstitutionen vid Chalmers tekniska högskola, ligger i linje med de vetenskapliga undersökningar, som institutionen genomfört vid tidigare solförmörkelser. Det synes mig angeläget, att institutionen ges möjlighet att begagna det enastående tillfälle att fortsätta detta vetenskapliga arbete, som den kommande sommarens totala solförmörkelse i södra Sverige erbjuder. Härför synes emellertid en särskild medelsanvisning erforderlig. Jag anser mig dock icke kunna tillstyrka högre belopp än 75 000 kronor för ändamålet. Beloppet torde böra uppföras å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vetenskapliga observationer vid den totala solförmörnelsen 1954* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Carl-Lennart Prütz.

Bilaga 6.

Egentliga statsutgifter.**Nionde huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, och statsrådet Hjalmar Nilson anmäler härefter under jordbruksdepartementet hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54, statsrådet Norup beträffande punkterna 1—6, 8 och 9 samt statsrådet Hjalmar Nilson beträffande punkten 7. Föredragandena anför därvid följande.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar m. m.

[1] Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Statens försöksgårdar. Under denna anslagsrubrik har för budgetåret 1953/54 anvisats ett förslagsanslag av 298 000 kronor.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök (skr. 27/8 1953) hemställer, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54 skall anvisas, bland annat, ett belopp av 66 500 kronor för inköp av vissa inventarier till Stenstugu försöksgård. Högkolesstyrelsen erinrar om att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut (Prop. 1953:155; Rskr. 308) förordnat, att egendomen Stenstugu i Gotlands län från och med den 14 mars 1954 skall förvaltas av högkolestyrelsen samt disponeras såsom statlig försöksgård. Kungl. Maj:t har vidare ställt ett belopp å 12 000 kronor till förfogande för driften av gården intill den 1 juli 1954. Sistnämnda belopp torde enligt styrelsens förmenande helt behöva tagas i anspråk för löpande utgifter och icke till någon del kunna användas för inköp av inventarier, vil-

ka är nödvändiga för skötseln av försöksgården. Några skördeinkomster från gården kommer icke att inflyta under tiden den 14 mars—30 juni 1954. Av det i högskolestyrelsens framställning äskade beloppet avses 31 100 kronor för inköp av 2 traktorer, 1 elektrisk motor, 1 traktorvagn och 1 hästvagn. För anskaffning av jordbearbetningsredskap och redskap för sådd avses 17 600 kronor samt för inköp av skördemaskiner 7 600 kronor. Slutligen beräknas anskaffningskostnaderna för diverse magasins- och gårdsinventarier till sammanlagt 10 200 kronor.

Departementschefen. För att verksamheten vid Stenstugu försöksgård skall kunna igångsättas under år 1954 är det erforderligt, att medel så snart som möjligt ställes till förfogande för inköp av de i högskolestyrelsens framställning avsedda döda inventarierna. Då jag icke heller har något att invända mot de av högskolestyrelsen gjorda beräkningarna, föreslår jag, att ett belopp av högst 66 500 kronor skall anvisas för ändamålet. Detta belopp synes lämpligen böra utgå från det för innevarande budgetår anvisade förslagsanslaget till statens försöksgårdar. Härför torde emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medge

att av det för budgetåret 1953/54 anvisade förslagsanslaget till Lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök: Statens försöksgårdar må för inköp av i det föregående avsedda inventarier tagas i anspråk ett belopp av högst 66 500 kronor.

[2] **Understöd åt lantushållningsseminariet å Rimforsa.** Å riksstaten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett förslagsanslag av 158 300 kronor.

Efter framställning av Fredrika Bremerförbundet i egenskap av huvudman för lantushållningsseminariet medgav 1953 års riksdag (Prop. 1953: 150 s. 41—43; JoU 23; rskr. 202), att av det för budgetåret 1952/53 anvisade förslagsanslaget till Understöd åt lantushållningsseminariet å Rimforsa finge till ytterligare bidrag för sistnämnda budgetår tagas i anspråk ett belopp av högst 25 000 kronor. I nyssnämnda proposition anfördes såsom skäl för ifrågavarande ytterligare bidrag, bland annat, att det syntes ådagalagt, att seminariet vore i behov av omedelbar ekonomisk hjälp, om icke dess verksamhet skulle nedläggas, så snart den då pågående kursen avslutats. I utlåtande över förbundets framställning föreslog lantbrukstyrelsen, att till ytterligare understöd åt seminariet skulle anvisas dels nyssnämnda belopp å 25 000 kronor, dels ock för budgetåret 1953/54 ett extra driftkostnadsbidrag av likaledes 25 000 kronor. De av lantbrukstyrelsen åberopade skälen härför har återgivits å s. 42—43 i propositionen. Vidare anförde statskontoret i remissutlåtande, att frågan om ytterligare bidrag till seminariet för budgetåret 1953/54 borde framdeles prövas av Kungl. Maj:t.

Fredrika Bremerförbundet (skr. 15/9 1953) anför, att samma behov av understöd alltså föreligger, samt hemställer, att fördenskull ett belopp av 25 000 kronor skall anvisas även för budgetåret 1953/54.

Lantbruksstyrelsen (remissutlåtande 26/9 1953) föreslår, att av det för innevarande budgetår under förevarande anslagsrubrik anvisade förslagsanslaget skall till ytterligare bidrag för budgetåret tagas i anspråk ett belopp av högst 25 000 kronor. Styrelsen framhåller därvid, under återopande av vad den anför i sitt i det föregående omnämnda utlåtande, att trängande behov av ökat ekonomiskt stöd åt seminariet föreligger jämväl för budgetåret 1953/54.

Statskontoret (remissutlåtande 28/9 1953) anför, att det — enligt vad statskontoret under hand inhämtat — föreligger fortsatt behov av särskilt understöd åt lantushållningsseminariet å Rimforsa även under innevarande budgetår. Under hänvisning till vad statskontoret anför över den tidigare prövade ansökningen om understöd åt seminariet, tillstyrker ämbetsverket, att framställning göres till 1954 års riksdag om medgivande att av det för innevarande budgetår anvisade anslaget till understöd åt seminariet får anvisas ett ytterligare bidrag av högst 25 000 kronor.

Departementschefen. Av den föregående redogörelsen framgår, att lantushållningsseminariet å Rimforsa redan förra året var i behov av omedelbar ekonomisk hjälp, om icke dess verksamhet skulle nedläggas så snart den då pågående kursen avslutats. Med hänsyn till angelägenheten av att seminariet bereddes möjlighet att tills vidare fortsätta sin verksamhet i avvaktan på resultatet av den i fjolårets statsverksproposition bebådade särskilda översynen av lantushållslärarynnornas utbildning och därmed sammanhängande frågor, medgav 1953 års riksdag att ett ytterligare statsbidrag å högst 25 000 kronor skulle få utgå till täckande av den förlust, som beräknades uppstå i samband med seminariets verksamhet under budgetåret 1952/53. Såsom framhållits i såväl Fredrika Bremerförbundets framställning som lantbruksstyrelsens och statskontorets utlåtanden föreligger fortsatt behov av särskilt understöd åt seminariet. Med hänsyn härtill tillstyrker jag, att ett ytterligare belopp å högst 25 000 kronor skall ställas till förfogande för att täcka förlust i samband med seminariets verksamhet under budgetåret 1953/54. Sistnämnda belopp torde böra utgå från det förslagsanslag, som för innevarande budgetår anvisats till understöd åt seminariet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medge

att av det för budgetåret 1953/54 anvisade förslagsanslaget till Understöd åt lantushållningsseminariet å Rimforsa må till ytterligare bidrag för sagda budgetår tagas i anspråk ett belopp av högst 25 000 kronor.

[3] **Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader.** Å riksstaten för innevarande budgetår är under denna anslagsrubrik uppfört ett förslagsanslag av 1 813 000 kronor.

Västernorrlands läns landsting (skr. 31/8 1953) hemställer, att ett extra driftkostnadsbidrag å 30 000 kronor skall anvisas för verksamheten vid Norrlands trädgårdsskola i Söråker under läsåret 1953/54. Till stöd för framställningen åberopas den starka kostnadsökning, som skett för landstingets vidkommande i jämförelse med vad som beräknades vid landstingets övertagande av huvudmannaskapet för skolan år 1947. Övertagandet beräknades då komma att innebära att på landstinget fallande del av kostnaderna vid trädgårdsskolan skulle uppgå till cirka 10 000 kronor för läsåret. Bidragen har emellertid under de senaste fyra läsåren uppgått till respektive 29 138, 25 479, 35 856 och 78 187 kronor. För nästa läsår beräknas det underskott, som skulle komma på landstingets del, till 69 793 kronor.

Departementschefen. Såsom framgår av vad jag denna dag anfört under nionde huvudtiteln (punkt 44) har Västernorrlands läns landsting uppsagt det med staten ingångna avtalet om driften av Norrlands trädgårdsskola i Söråker. Lantbruksstyrelsen har därför räknat med att denna skall upphöra med 1954 års utgång. Undervisningen torde alltså i vart fall komma att pågå hela läsåret 1953/54. Med hänsyn härtill och till den i framställningen åberopade kostnadsökningen vill jag icke motsätta mig, att det av landstinget begärda ytterligare driftkostnadsbidraget å 30 000 kronor skall utgå till verksamheten vid skolan under nämnda läsår. Jag föreslår alltså, att riksdagens medgivande skall inhämtas till att beloppet får utgå från det förslagsanslag, som för nu löpande budgetår anvisats till driftkostnader åt vissa lägre lantbruksundervisningsanstalter.

Jag torde vidare få erinra om att jag denna dag under nionde huvudtiteln (punkt 45) förordat, att ett belopp av 45 000 kronor skall anvisas för budgetåret 1953/54 såsom särskilt driftkostnadsbidrag till lantbruksakademiens trädgårdsskola å Experimentalfältet. Jämväl detta belopp torde, därest riksdagen icke har något att invända däremot, få utgå från nyssnämnda driftkostnadsanslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medge

att av det för budgetåret 1953/54 anvisade förslagsanslaget till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd åt vissa lantbruksundervisningsanstalter: Driftkostnader må till ytterligare understöd åt i det föregående angivna trädgårdsskolor för sagda budgetår tagas i anspråk ett belopp av sammanlagt högst 75 000 kronor.

G. Lanthushållning i allmänhet.

[4] Vissa avvecklingsåtgärder i samband med nedläggandet av driften vid hampberedningsverket i Värmbol. I propositionen nr 195 till 1953 års riksdag föreslog föredragande departementschefen, att statligt stöd åt den inhemska hampodlingen, vilket dittills utgått till hampberedningsverken i Visby och Värmbol, skulle sedan 1952 års skörd upparbetats utgå endast till visbyverket. Spörsmål i samband med nedläggandet av driften vid värmbolverket avsågs skola upptagas till behandling i den proposition rörande åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område under regleringsåret 1953/54, vilken senare skulle avlåtas till riksdagen.

Vid behandlingen av förstnämnda proposition tillstyrkte jordbruksutskottet i sitt utlåtande nr 31, att värmbolverket skulle nedläggas. Beträffande de avvecklingsfrågor, som berörts i propositionen, framhöll utskottet särskilt angelägenheten av att sörja för de anställdas framtid. Utskottet underströk därför för sin del nödvändigheten av att mått och steg i sådant syfte vidtoges utan dröjsmål. Det syntes också vara rimligt, att de åtgärder, som därvid kunde komma i fråga, skulle bli sådana, att de medförde en verklig hjälp för dem, som genom driftnedläggelsen miste sina anställningar eller på annat sätt fick sina levnadsvillkor mera avsevärt försämrade. Med hänsyn till de högst avsevärda kostnader, som ett fortsättande av driften vid båda verken skulle medföra, ansåg sig utskottet icke kunna förorda, att driftnedläggelsen vid värmbolverket icke skulle ske förrän frågan om sysselsättningen och försörjningen av de anställda blivit löst. Utskottet biträdde därför Kungl. Maj:ts förslag, att behandlingen av samtliga avvecklingsfrågor skulle uppskjutas till prövningen av de prisreglerande åtgärderna på jordbrukets område för nästa regleringsår.

Vad jordbruksutskottet sålunda föreslagit godkändes av riksdagen (Rskr. 309).

I den sedermera till 1953 års riksdag avlåtna propositionen nr 224 angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område anförde föredragande departementschefen beträffande värmbolverket, att det ännu icke förelåg någon tillräckligt uttömmande utredning om vilka kostnader som kunde bli förenade med nedläggandet av driften vid verket. Man måste till en början räkna med att en betydande del av verkets statslån icke kunde gäldas. I den mån detta blev förhållandet, borde det få ankomma på Kungl. Maj:t att avskryva de oguldna beloppen. Därvid borde i enlighet med vad som uttalats i propositionen 1951:192 frågan om förhållandet mellan statens fordran och medlemmarnas insatser lösas så, att statens fordran kunde få avskryvas i den mån så behövdes för att medlemmarna skulle kunna återfå hälften av det av dem inbetalda insatskapitalet. För övriga avvecklingsåtgärder erfordrades enligt inhämtade upplysningar ett belopp av omkring 350 000 kronor. Detta borde få ställas till förfogande ur anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Det skulle få ankomma

på Kungl. Maj:t att efter förslag av statens jordbruksnämnd meddela de föreskrifter, som kunde befinnas erforderliga.

Med anledning av detta förslag väcktes vid riksdagsbehandlingen av propositionen två likalydande motioner, I: 494 och II: 612, vari framhölls bland annat, att det belopp, som sålunda avsetts för de anställda, syntes vara otillräckligt för att medgiva den verkliga hjälp, som utskottet i utlåtandet nr 31 förutsatt skola lämnas från statens sida. Fördenskull hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att Kungl. Maj:t ville utreda och till 1953 års höstriksdag inkomma med förslag till på längre sikt erforderliga stödåtgärder åt sådana vid värmbolverket anställda tjänstemän och arbetare, vilka på grund av hög ålder eller invalidiserande sjukdom ej kunde få annan arbetsanställning vid nedläggandet av driften vid verket.

I sitt utlåtande nr 38 med anledning av propositionen fann jordbruksutskottet vad sålunda anförts i motionerna vara värt beaktande. I överensstämmelse med den uppfattning, utskottet givit uttryck åt i sitt förut nämnda utlåtande nr 31, ville utskottet ansluta sig till motionärernas hemställan om en närmare utredning av de stödåtgärder, som skäligen borde komma i fråga. Utredningen borde bedrivas med sådan skyndsamhet, att på densamma grundade förslag kunde framläggas redan vid 1953 års höstriksdag. Även detta förslag godkändes av riksdagen (Rskr. 340).

Med anledning av riksdagens beslut bemyndigade Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 statens jordbruksnämnd att — i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen — avgiva förslag rörande användningen av det förut omfördälda beloppet av 350 000 kronor. Vidare uppdrog Kungl. Maj:t samma dag åt arbetsmarknadsstyrelsen att — i samråd med jordbruksnämnden — skyndsamt företaga sådan utredning, som jordbruksutskottet förordat i sitt utlåtande nr 38, samt att därefter inkomma till Kungl. Maj:t med förslag i ämnet.

I en den 19 maj 1953 dagtecknad skrift har företrädare för Olands kommun, textilarbetareförbundets avdelning i Gimo samt därvarande linberedningsverk, efter att ha upplyst om att driften komme att nedläggas även vid sistnämnda verk, gjort framställning om åtgärder i syfte att bereda selsättning åt den genom driftsnedläggelsen friställda arbetskraften. På grund av framställningen har Kungl. Maj:t uppdragit åt arbetsmarknadsstyrelsen att — i samråd med jordbruksnämnden — skyndsamt företaga en utredning rörande linberedningsverket i Gimo i samma syfte som förenämnda utredning i samband med nedläggandet av driften vid hampberedningsverket i Värmbol samt att därefter till Kungl. Maj:t inkomma med förslag i ämnet.

I skrivelse den 15 juli 1953 har jordbruksnämnden framlagt förslag rörande användningen av beloppet å 350 000 kronor. Nämnden har därvid anfört, att inom Sveriges hampodlareförening u. p. a. — ägare till värmbolverket — uppgjorts en vid nämndens skrivelse fogad tablå över föreningens medelsbehov och personalförhållanden under tiden den 6 juli—den 31 oktober 1953. Enligt tablån uppgick föreningens behov av statsbidrag under an-

givna tid till sammanlagt 255 000 kronor, varav under juli 240 000, under september 8 500 och under oktober 6 500 kronor. Nämnden hade för sin del icke funnit anledning till erinran mot de principer, enligt vilka de i tablån redovisade beräkningarna gjorts. Tablån hade även underställts arbetsmarknadsstyrelsen, som förklarar sig icke ha något att erinra mot densamma, såvitt avsåge planeringen för personalen. Beträffande användningen av återstoden av för ändamålet anvisade medel, 95 000 kronor, ämnade nämnden återkomma framdeles, sedan klarhet vunnits i frågan i vilken utsträckning dessa medel kunde komma att behöva tagas i anspråk. Under återopande av det anförda anhöll nämnden om bemyndigande att för nyssnämnda ändamål till föreningen utbetala 255 000 kronor.

Genom beslut den 24 juli 1953 har Kungl. Maj:t lämnat det begärda bemyndigandet.

Sedermera har jordbruksnämnden och arbetsmarknadsstyrelsen i skrivelser den 16 respektive den 17 september 1953 framlagt förslag rörande stödåtgärder för personalen vid verken i Värmbol och Gimo. Över förslagen har statskontoret avgivit yttrande, som inkommit till jordbruksdepartementet den 3 november 1953. Därjämte har Sveriges arbetsledareförbund, Svenska industritjänstemannaförbundet och Svenska textilarbetareförbundet inkommit med en skrift i ärendet.

Arbetsmarknadsstyrelsens skrivelse. I skrivelse till statens jordbruksnämnd den 2 februari 1953 angående personalens sammansättning m. m. vid verken i Värmbol och Gimo, vilken skrivelse i huvudsak återgivits i propositionen 1953: 195 redogjorde arbetsmarknadsstyrelsen för de sysselsättningssvårigheter, som uppstått i katrineholmsområdet till följd av de vikande konjunkturerna inom vissa delar av metall- och träindustrin. I sin skrivelse den 17 september 1953 anför styrelsen, att någon stabilisering av situationen på den lokala arbetsmarknaden ännu icke skett. I stället har ytterligare driftsinskränkningar vidtagits. Sålunda har Katrineholms Träförädlingsaktiebolag, Aktiebolaget Svenska Karosseriverkstäderna, SKF Katrineholmsverken och Aktiebolaget Pumpseparator tillsammans friställt cirka 150 arbetare under de senaste sex månaderna. Sedan april 1952 har därmed icke mindre än omkring 500 arbetare vid katrineholmsområdets industrier entledigats på grund av arbetsbrist. Då endast en mindre del av denna styrka kunnat beredas annan sysselsättning på orten eller i dess närhet, har särskilda åtgärder vidtagits för att underlätta de arbetslösas omplacering. Föreståndaren vid arbetsförmedlingen i Katrineholm har sålunda frigjorts från sina ordinarie arbetsuppgifter för att helt ägna sig åt den interlokala förmedlingen av arbetskraft, som friställts vid industriföretagen i staden. I uppdraget ingår också att söka omplacera en del av den arbetskraft, som friställts inom eskilstunaindustrien.

Styrelsen anförde i sin tidigare skrivelse till jordbruksnämnden, bland annat, att den ogynnsamma ålderssammansättningen hos arbetarpersonalen vid hampberedningsverket i Värmbol på grund av de inträdda föränd-

ringarna på den lokala arbetsmarknaden skulle medföra betydande svårigheter vid beredandet av ny sysselsättning åt de av driftsnedläggelsen berörda arbetarna. Då arbetsmarknadssituationen i katrineholmsområdet ytterligare försämrats sedan i februari, har svårigheterna att i hemorten bereda varaktig sysselsättning åt den friställda arbetskraften ökat. Beträffande de anställdas antal, åldersfördelning och anställningstid anföres i nu förevarande skrivelse följande.

Sammanlagt 75 arbetare — varav 8 kvinnor — var vid årsskiftet anställda vid verket. Fyra av kvinnorna har varit anställda vid det till verket hörande väveriet, medan övriga kvinnor varit säsonganställda vid verket. Arbetssäsongen för de senare har i genomsnitt omfattat nio månader varje år. Av de 75 arbetare, som vid årsskiftet var anställda vid verket, har hittills 58 arbetare, därunder 6 kvinnor, entledigats, medan 8 på egen begäran lämnat sin anställning och 1 avlidit. 8 arbetare sysselsättes fortfarande vid företaget men kommer att entledigas under hösten.

Åldersfördelningen bland arbetarna framgår av följande sammanställning, där uppgift även lämnas om antalet arbetare, som på grund av sjukdom eller invaliditet har nedsatt arbetsförmåga.

	Över 67 år	60— 67 år	55— 60 år	40— 55 år	Under 40 år	Summa
<i>Männen</i>	11	14	4	24	14	67
därunder med nedsatt arbetsförmåga	—	5	1	6	1	13
<i>Kvinnorna</i>	—	1	—	2	5	8

Av de manliga arbetarna har 14 erhållit stadigvarande anställning hos annan arbetsgivare, 30 är sysselsatta i arbeten av tillfällig karaktär, därunder 6 vid hampberedningsverket, medan 22 är helt arbetslösa. Av de entledigade kvinnorna är 2 för närvarande utan anställning.

De arbetslösa och arbetsplacerade arbetarnas fördelning på olika åldersgrupper framgår av följande sammanställning.

	Över 67 år	60— 67 år	55— 60 år	40— 55 år	Under 40 år	Summa
<i>Männen</i>						
Stadigvarande anställning .	—	1	—	8	5	14
Tillfällig anställning	4	5	1	11	9	30
Arbetslösa	7	8	2	5	—	22
Avlidna	—	—	1	—	—	1
	11	14	4	24	14	67
<i>Kvinnorna</i>						
Stadigvarande anställning .	—	—	—	1	4	5
Tillfällig anställning	—	—	—	1	—	1
Arbetslösa	—	1	—	—	1	2
	—	1	—	2	5	8

På grund av det stora antalet arbetare, som endast tillfälligt kunnat beredas arbete, får man räkna med att ett 30-tal av hampberedningsverkets arbetare ånyo blir arbetslösa hösten 1953. 26 av dessa har på grund av hög ålder, sjukdom eller invaliditet sin arbetsförmåga så starkt nedsatt, att någon stadigvarande sysselsättning över huvud taget ej kan beredas dem, så länge

den nuvarande situationen på arbetsmarknaden består. De flesta torde icke heller ha förutsättningar att utföra sådana arbetsuppgifter, som vanligen förekommer i allmänna arbeten. Av de 26 svårplacerade arbetarna uppbär emellertid 11 folkpension.

Av de 67 manliga arbetarna, som vid årsskiftet var anställda vid verket, var 15 ogifta, 46 gifta och 6 änklingar. Av kvinnorna var 2 ogifta, 4 gifta och 2 änkor. 12 arbetare var fastighetsägare, medan 43 (därav 4 kvinnor) bodde i verkets bostäder.

Förvaltningspersonalen vid verket utgjordes av 1 disponent, 1 kassör, 1 verkställare, 1 odlingsinspektör, 1 ingenjör, 4 förmän, 2 kontorister och 2 deltidsanställda städerskor eller tillsammans 13 personer. Av dessa har kassören, verkställaren, odlingsinspektören och ingenjören erhållit ny anställning, medan en kontorist slutat på egen begäran och avflyttat från orten. En av förmännen äger fastighet, medan övriga manliga tjänstemän har bott i företagets bostäder.

Det till verket hörande väveriet, som upptog sin verksamhet år 1951, sys-satsatte vid årsskiftet en vävmästare och — som förut nämnts — 4 kvinnor. Samtliga arbeterskor har genom arbetsförmedlingen beretts ny anställning, medan vävmästaren hittills ej varit i kontakt med arbetsförmedlingen.

Den sammanlagda anställningstiden för hela personalen framgår av följande sammanställning.

Anställningstid	Arbetarna		Förvaltningspersonalen
	Männen	Kvinnorna	
10 år och längre	13	—	7
9—10 år	15	—	1
8—9 »	6	—	—
7—8 »	2	—	—
6—7 »	5	1	—
5—6 »	2	1	2
4—5 »	6	1	—
3—4 »	7	—	—
2—3 »	3	1	1
1—2 »	4	1	3
under 1 år	4	3	—
	Summa 67	8	14

Som framgår av sammanställningen har 3 kvinnor kortare anställningstid än 1 år. Alla dessa har arbetat i väveriet. 2 av dem har icke varit anställda vid verket längre tid än två månader.

Härefter lämnar arbetsmarknadsstyrelsen en redogörelse för personalen vid linberedningsverket i Gimo. Av redogörelsen framgår, bland annat, att arbetarpersonalen vid årsskiftet 1952/53 uppgick till 70, därav 10 kvinnor, samt förvaltningspersonalen till 11. Av arbetarna var 4 över 67 år.

I sitt förslag till åtgärder framhåller arbetsmarknadsstyrelsen till en början, att de åtgärder, som arbetsmarknadsmyndigheterna hittills vidtagit i anledning av driftsnedläggelserna i Värmbol och Gimo inriktats på att bereda personalen sysselsättning inom näringsområden, där behov av arbetskraft förelegat. Endast en mindre del av dem, som därvid kunnat omplaceras, har erhållit anställning av stadigvarande art. Omplaceringen av arbetarpersonalen, som vid årsskiftet uppgick till sammanlagt 145 personer, har på båda orterna försvårats av ogynnsam åldersfördelning,

invaliditet och andra arbetshinder. Om allmänna arbeten i kommunal eller statlig regi anordnas i tillräcklig omfattning, torde det dock enligt styrelsens mening vara möjligt att tills vidare bereda sysselsättning åt de flesta, som icke kan anvisas mera varaktig anställning i öppna arbetsmarknaden. De allmänna arbeten, som kan ifrågakomma — i regel smärre anläggningsarbeten, vatten- och avloppsarbeten och vissa vägarbeten — kan emellertid icke lösa försörjningsproblemen för anställda med svårare arbetshinder och ej heller för en del äldre kvinnor. Utöver de 15 folkpensionärerna torde sammanlagt i Värmbol och Gimo minst 20 arbetare eller 15 procent av de båda verkens arbetarpersonal kunna hänföras till denna kategori.

För att tillföra de båda orterna sådana industrier, som skulle kunna ge sysselsättning åt den nu friställda arbetskraften, har styrelsen varit i förbindelse med en del företag, som ämnar utvidga sin verksamhet. I vad mån dessa strävanden att få annan industri lokaliserad till Gimo och Värmbol kommer att lyckas, är enligt styrelsen ännu för tidigt att uttala sig om. Även om resultatet skulle bli positivt, torde det emellertid dröja relativt lång tid, innan driften vid de nya industrierna kan upptagas. Viss risk för att en del av personalen icke kan beredas sysselsättning vid de nya företagen föreligger därjämte.

I sitt utlåtande över propositionen 1953:195 uttalade jordbruksutskottet bland annat, att de åtgärder, som kunde komma i fråga i samband med avvecklingen av driften vid hamperedningsverket i Värmbol, borde bli sådana, att de medgäve en verklig hjälp för dem, som genom driftsnedläggelsen miste sina anställningar eller på annat sätt finge sina levnadsvillkor mera avsevärt försämrade. Styrelsen framhåller, att de svårigheter, som driftsnedläggelserna medför för personalen, givetvis varierar allt efter ålder och arbetsförmåga. Styrelsens undersökning har givit vid handen, att endast en mindre del av personalen är i sådan ålder, att interlokal arbetsförmedling är möjlig. Av det vid årsskiftet 1952/53 sammanlagda antalet arbetare vid de båda verkan (145) var sålunda endast 39 under 40 år. 16 av dessa var gifta. Endast 2 av arbetarna under 40 år led av svårare defekter. Omplaceringen av de yngre arbetarna försvåras därför icke av arbetshinder. Ett visst ekonomiskt avbräck torde dock även dessa yngre arbetare tillfogas i den mån de endast kan få säsongarbete eller måste taga arbete på annan ort. Det bistånd, som enligt riksdagens uttalande borde lämnas personalen vid värmbolverket, bör enligt styrelsens mening även personalen vid linberedningsverket i Gimo komma i åtnjutande av, enär denna personal ställts inför samma svårigheter som de anställda vid värmbolverket. Vid ett ställningstagande till frågan om de former, under vilka hjälpen till personalen bör lämnas, ger det beslut som år 1946 träffades i samband med nedläggelsen av Svenska skifferoljeaktiebolagets anläggningar i Kinne-Kleva en viss vägledning. Det generellt verkande gratifikationssystem, som då tillämpades, bör enligt styrelsens uppfattning även komma till användning vid fastställandet av ersättningar till personalen vid värmbol- och gimoverken, enär en differentiering av ersättningens storlek, som toge hänsyn till de ekonomiska förlusterna i enskilda fall, skul-

le stöta på stora praktiska svårigheter. Nämnda gratifikationssystem innebar bland annat, att varje arbetare, som vid driftsnedläggelsen innehade anställning vid de nämnda anläggningarna, erhöll en gratifikation av 100 kronor för varje anställningsår, beräknad så att 50 kronor utbetalades för varje påbörjat halvår av anställningstiden. För vissa äldre arbetare och invalider skulle enligt överenskommelsen mellan statsverket och personalorganisationen särskild förhandling upptagas för att från fall till fall pröva, om det kunde anses berättigat att utöver de nämnda ersättningarna utbetala ytterligare belopp. De arbetare, vilka uppfört eller inköpt egna hem på grund av sin anställning vid skifferoljeverket och som blev nödsakade att försälja dessa i anledning av verkets nedläggande och på grund därav åsamkades ekonomisk förlust, skulle genom bolagets försorg hållas skadeslösa under förutsättning att försäljningen skedde i samråd med bolagsledningen.

Vid fastställandet av gratifikationer till värmbol- och gimoverkens anställda bör enligt styrelsens mening hänsyn tagas till de förändringar, som skett på arbetsmarknaden under senare tid och som, jämfört med förhållandena år 1946, helt förändrat förutsättningarna för omplacering av den friställda arbetskraften. Även den försämring av penningvärdet, som ägt rum sedan år 1946, bör beaktas. Styrelsen föreslår därför, att till varje person — med undantag av de båda verkens disponenter — som den 1 januari 1953 innehade anställning vid linberedningsverket i Gimo eller hampperedningsverket i Värmbol, skall utbetalas en gratifikation av 200 kronor per anställningsår, beräknad så att 50 kronor utbetalas för varje påbörjat kvartal av anställningstiden. Vid beräkningen av anställningstiden bör beaktas, att den vid värmbolverket anställde ingenjören tidigare varit anställd vid hampperedningsverket i Visby. För vissa äldre anställda och invalider eller andra svårt eftersatta personer bland personalen bör möjlighet skapas att efter särskild prövning av vederbörande länsarbetsnämnd tillerkänna dessa ett extra tillägg, uppgående till 50 procent av den utgående gratifikationens belopp. Prövningen bör ske i samråd med representanter för personalorganisationerna och vederbörande kommun. Gratifikation med förhöjt belopp kommer enligt styrelsens beräkningar att bli erforderlig i högst 30 fall. Om gratifikationsberättigad person avlider före utbetalandet av gratifikationen, bör denna tillerkännas den avlidnes maka (make). Till verkens disponenter bör ersättning utbetalas efter grunder, som Kungl. Maj:t finner lämpligt.

Några ersättningar utöver här nämnda har styrelsen icke funnit anledning föreslå.

I följande tablå över de beräknade kostnaderna för ersättningarna till personalen vid de båda verken har styrelsen utgått ifrån att ersättning skall utgå till all den 1 januari 1953 anställd personal, således även de fyra säsonganställda kvinnorna.

I anslutning härtill framhåller styrelsen, att beslutet om nedläggandet av linberedningsverket i Gimo bekantgjordes för personalen först i mitten av februari 1953, sedan linodlareföreningens styrelse den 5 januari 1953 träffat

	Gratifikations- belopp	Tillägg	Summa
Hampberedningsverket i Värmbol			
Arbetarna (75 personer)	102 450	12 000	114 450
Förvaltningspersonalen (14 personer)	18 000	1 200	19 200
Linberedningsverket i Gimo			
Arbetarna (70 personer)	72 650	10 000	82 650
Förvaltningspersonalen (11 personer)	12 075	—	12 075
	Summa 205 175	23 200	228 375

avgörande i frågan. Värmbolverkets nedläggande får anses stå i direkt samband med jordbruksnämndens skrivelse till Konungen den 31 januari 1953, ehuru riksdagen först den 28 maj tog definitiv ställning till frågan. Diskussionen om ett eventuellt nedläggande av värmbolverket hade emellertid pågått sedan hösten 1952, då det klena skörderesultatet gjorde det uppenbart, att driftens uppehållande vid två hampberedningsverk icke längre var möjligt.

Under utredningsarbetets gång har representanter för Svenska industritjänstemannaförbundet, Sveriges arbetsledareförbund och Svenska textilarbetareförbundet tagit kontakt med styrelsen och därvid informerats om innebörden i det förslag styrelsen ämnade avgiva. Ifrågavarande organisationer har därvid förklarat sig kunna biträda styrelsens förslag. Vidare har styrelsen den 3 september 1953 till jordbruksnämnden överlämnat förevarande utredning och förslag. Jordbruksnämnden har därefter förklarat sig ämna i särskild skrivelse till Konungen framlägga sina synpunkter i ärendet.

Statens jordbruksnämnds skrivelse. Efter att ha redogjort för innebörden av arbetsmarknadsstyrelsens förslag rörande stödåtgärder för personalen vid verken i Värmbol och Gimo framhåller jordbruksnämnden, att den givetvis delar åsikten, att största möjliga hänsyn skall tagas till de anställda vid avvecklingen av driften i Värmbol. Visserligen har verksamheten där icke ägt rum i statlig regi, men staten har understött densamma och driftsnedläggelsen är en omedelbar följd av beslutet om att statligt stöd ej längre skall lämnas. Även om staten alltså icke har något omedelbart ansvar som arbetsgivare, synes det dock nämnden — med hänsyn till att verksamheten igångsatts på statligt initiativ och varit i väsentlig grad beroende av statligt ekonomiskt stöd — rimligt att staten står för de hjälpåtgärder till förmån för personalen, som kan komma i fråga.

Vad gäller beredningsverket i Gimo framhåller nämnden, att detta icke blivit berövat fortsatt statligt stöd utan frivilligt nedlagt sin verksamhet. Det kan därför enligt nämndens mening ifrågasättas, om för detta verk bör förekomma andra hjälpåtgärder än sådana som i allmänhet brukar vidtagas med hänsyn till arbetsmarknaden. Nämnden vill dock icke motsätta sig att gimoverket behandlas på samma sätt som värmbolverket.

Nämnden anför vidare, att staten såvitt nu kan bedömas i samband med avvecklingen av driften vid gimoverket torde få helt avskryva sina fordringar hos detta. I vilken utsträckning staten kan påräkna likvid för sina fordringar hos verket i Värmbol kan för närvarande ej fastställas. I detta sammanhang erinrar nämnden om att årets riksdag anvisat ett belopp av 350 000 kronor för att möjliggöra ett — av hänsyn till personalen betingat — förlustbringande uppskov med driftsinställelsen. Redan härigenom har från statens sida betydande hänsyn tagits till personalens intressen.

Enligt nämndens mening ger styrelsens förslag anledning till betänkligheter. Av hela det belopp om 230 000 kronor, som hjälpåtgärderna skulle kosta utöver redan vidtagna åtgärder, skulle nio tiondelar utbetalas helt oberoende av de verkningar, som driftsnedläggelsen haft i det individuella fallet. Ersättning skulle sålunda lämnas även till dem, som under året frivilligt lämnat sin anställning och erhållit annat arbete, liksom till säsonganställd arbetskraft och till arbetare, som under senare delen av 1952 anställdes för en tillfällig forcering av driften. Nämnden förklarar sig ha svårt att tro, att riksdagen åsyftat en så schematisk uppläggning av hjälpåtgärderna. Konsekvensen av denna uppläggning blir också en minskning av möjligheterna att ge effektiv hjälp åt dem, som bäst behöver sådan. Den ifrågasatta gratifikationen skulle på längre sikt knappast bli någon sådan verklig hjälp, som riksdagen torde ha åsyftat.

Vidare framhåller nämnden, att genomförandet av styrelsens förslag skulle med nödvändighet få vittgående prejudicerande följder. Nämnden erinrar i detta sammanhang om att två andra med statligt stöd bedrivna linberedningsverk, nämligen i Kristinehamn och Hybo, lagt ned sin verksamhet på senare tid. Därvid har från företagets sida endast utbetalts smärre avskedsersättningar till arbetarna, nämligen en månadslön respektive 100 kronor per man. Något statligt bidrag har icke kommit i fråga. Vidare framhåller nämnden den restriktivitet i fråga om avskedspremier, som från statens sida iakttagits i andra liknande fall, exempelvis beträffande personal vid krisorganen.

Enligt nämndens mening har riksdagen avsett, att hjälpåtgärderna i första hand skall komma dem tillgodo, som av olika skäl är sämst ställda på arbetsmarknaden. Nämnden finner stöd för denna åsikt i jordbruksutskottets utlåtande 1953:38, där det talas om på längre sikt erforderliga stödåtgärder åt tjänstemän och arbetare, som på grund av hög ålder eller invalidiserande sjukdom ej kan få annan arbetsanställning. Med detta uttrycksätt måste enligt nämndens mening ha avsetts arbetsmarknadsåtgärder i egentlig mening, varigenom de friställda beredes arbetsinkomst, och icke i första hand en engångsgratifikation.

Under återopande av det anförda föreslår nämnden, att särskilda gratifikationer skall lämnas endast till dem av personalen, vilka icke kan bli hjälpta genom vanliga arbetsmarknadsåtgärder. Av den utav styrelsen verkställda utredningen synes enligt nämnden framgå, att till denna kategori är hänförliga 15—30 personer vid båda företagen sammantagna. Till hjälp

åt dessa föreslår nämnden skola anslås ett belopp av 75 000 kronor, vilket belopp torde böra fördelas av arbetsmarknadsstyrelsen eller underlydande organ i samråd med de lokala fackorganisationerna.

Statskontorets yttrande. Statskontoret förklarar sig till fullo dela de av jordbruksnämnden framförda betänkligheterna mot arbetsmarknadsstyrelsens förslag. I likhet med nämnden anser ämbetsverket skäligt, att vissa, mindre omfattande åtgärder vidtogs för personalen vid verket i Värmbol. Beträffande verket i Gimo är förhållandena såtillvida olikartade, som driften där nedlagts utan att statliga åtgärder därför vidtagits. Statskontoret erinrar även om att andra linberedningsverk avvecklats utan att bidrag till avskedsersättningar kommit i fråga. Ett bifall till arbetsmarknadsstyrelsens förslag i denna del skulle otvivelaktigt kunna medföra konsekvenser på alla de områden, där statligt stöd i en eller annan form förekommer. Alldeles särskilda skäl måste därför enligt statskontoret kunna åberopas för att i detta fall lämna bidrag till avskedsersättningar. Då sådana skäl icke förebragts i ärendet, kan statskontoret icke tillstyrka, att staten skall vidtaga särskilda stödåtgärder för personalen vid gimoverkets nedläggande. Vad beträffar värmbolverket anför statskontoret, att arbetsmarknadsstyrelsen vid det närmare utformandet av sitt förslag till ersättningar tagit till utgångspunkt de hjälpåtgärder, som vidtogs i samband med nedläggandet av Svenska skifferoljeaktiebolagets anläggningar i Kinne-Kleva. Med anledning härav framhåller statskontoret, att fråga då var om avveckling av ett statligt bolag. De former, som därvid tillämpades, kan enligt ämbetsverkets mening icke tagas till intäkt för en motsvarande anordning i förevarande fall. Statskontoret kan icke heller finna det rimligt, att staten, som med ekonomiska uppoffringar bidragit till att hålla i gång den förlustbringande driften i Värmbol och redan därigenom trätt hjälpende emellan i vad gäller personalen, skulle ställa sig välvilligare än vid nedläggandet av statliga institutioner och inrättningar. Ämbetsverket erinrar därvid om de bestämmelser, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 november 1945 meddelades rörande ersättning åt viss övertalig personal vid tvätt- och reparationstjänsten inom försvarsväsendet och som senare tillämpats vid andra inskränkningar inom försvaret, exempelvis vid indragningen föregående år av skånska kavalleriregementet. Från rätt till avskedsersättning undantogs därvid, bland andra, löntagare som icke kunde åberopa en sammanlagd anställningstid vid försvaret av minst fem år. Samma bestämmelser om minimitid för rätt till ersättning gäller även inom andra områden, t. ex. beträffande personal, som blivit övertalig vid växelstations automatisering, medan för krisorganens tjänstemän regelmässigt torde ha krävts något längre anställning för att särskild förmån vid entledigandet skulle komma i fråga.

Stödåtgärder i ungefärligen samma omfattning, som sålunda vidtagits för direkt statsanställd personal, bör såvitt statskontoret kan finna vara väl till fyllest i detta fall. Ämbetsverket förordar därför, att avskedsersättning tillerkännes nu ifrågavarande personal i huvudsak enligt de grunder, som

enligt vad nyss sagts tillämpats inom försvarsväsendet. Dylik ersättning bör dock icke tillkomma den, som inom viss tid beretts annan stadigvarande anställning och ej heller den, som uppnått 67 års ålder och sålunda äger rätt till folkpension. Enligt angivna grunder skulle av värmbolverkets 88 anställningshavare högst inemot ett 40-tal kunna erhålla avskedsersättning.

Statskontoret föreslår i enlighet härmed, att förutvarande löntagare vid hampberedningsverket i Värmbol, vilka friställts på grund av driftsnedläggelsen, må tilldelas avskedsersättning, därest vederbörande uppnått en ålder av 25 men icke 67 år, räknar en sammanlagd anställningstid vid verket av minst fem år och icke före den 1 oktober 1953 erhållit annan stadigvarande anställning. Ersättning bör utgå med ett belopp motsvarande en månads arbetsförtjänst, dock att för den, vars anställningstid uppgår till minst tio år, ersättningsbeloppet bör motsvara två månaders arbetsförtjänst. Något tillägg på grund av invaliditet eller dylikt bör icke ifrågakomma.

Såsom tidigare framhållits är ämbetsverket icke berett att förorda särskilda åtgärder för personalen vid gimoverket. Därest sådana emellertid skulle anses motiverade, synes enligt statskontorets mening omständigheterna vid driftens nedläggande rimligen böra föranleda, att ersättningarna bestämmas till lägre belopp än vid värmbolverket.

Departementschefen. Beträffande framställningen om särskilda stödåtgärder till den förutvarande personalen vid linberedningsverket i Gimo får jag till en början framhålla, att enligt inhämtade upplysningar endast 12 av arbetarpersonalen, därav 7 män, var arbetslösa i november 1953. I december samma år hade läget förändrats på så sätt, att antalet arbetslösa uppgick till 17, av vilka 4 var kvinnor. Av förvaltningspersonalen hade 6 fått varaktigt anställning, medan 5 var arbetslösa. Trots denna ökning av antalet arbetslösa torde situationen dock få anses ha avsevärt förbättrats, i det att verkets anläggningar genom avtal den 12 november 1953 överlätits å ett annat företag, som kommer att förlägga sin drift till Gimo. Man torde därför kunna räkna med en avsevärd ökning av arbetstillfällena inom en nära framtid. Vid nu angivna förhållanden är jag — med hänsyn till att driften vid verket nedlagts frivilligt — icke beredd att för närvarande föreslå några särskilda stödåtgärder för ifrågavarande personal. Jag kommer emellertid att med uppmärksamhet följa den vidare utvecklingen. Därest denna skulle ge anledning därtill, torde frågan få upptagas på nytt.

Vad härefter angår hampberedningsverket i Värmbol ger den föreliggande utredningen vid handen, att antalet arbetare vid detta vid årsskiftet 1952/53 uppgick till 75, därav 8 kvinnor. Härtill kom en förvaltningspersonal av 13 personer. Vid ett till verket hörande väveri sysselsattes vidare 1 vävmästare utöver nyssnämnda personal. Arbetsmarknadsmyndigheternas hittills vidtagna åtgärder har i första hand gått ut på att söka bereda denna personal sysselsättning inom andra områden, där arbetskraft har behövts. Därjämte har arbetsmarknadsstyrelsen trätt i förbindelse med företag, som ämnar utvidga sin verksamhet, i avsikt att intressera dem för att förlägga åtminstone någon del av driften till Värmbol.

Försöken att omplacera personalen hade vid tiden för utredningen utfallit så, att av arbetarpersonalen 14 män och 5 kvinnor fått annan stadigvarande anställning, medan tillfällig anställning kunnat beredas 30 män och 1 kvinna. 1 manlig arbetare hade avlidit och återstoden — 22 män och 2 kvinnor — var arbetslösa. Av förvaltningspersonalen hade 4 fått stadigvarande anställning på annat håll, varjämte 1 slutat sin anställning på egen begäran och flyttat till annan ort. Av väveriets personal hade alla 4 arbeterskorna erhållit annan anställning. 11 av personalen åtnjöt folkpension.

Läget förbättrades emellertid efter hand. I november 1953 var situationen sålunda den, att 22 män hade fått annan stadigvarande anställning, därav 4 inom säsongyrken. Dock var 22 män och 3 kvinnor arbetslösa, och antalet personer med tillfällig anställning hade sjunkit till 27, av vilka 5 var kvinnor. Vid denna tid hade verkets anläggningar utbjudits till salu och enligt uppgift hade godtagbara anbud inkommit från flera industriföretag. Vidare planerades igångsättande av allmänna arbeten för att i möjligaste mån afhjälpa den arbetslöshet, som ännu fanns kvar. Vid nu angivna förhållanden var det enligt min mening ofrånkomligt att avvakta den vidare utvecklingen, innan frågan om särskilda stödåtgärder upptogs till övervägande.

I mitten av december 1953 hade läget utvecklats på följande sätt. Av arbetarpersonalen hade 30, därav 7 kvinnor, fått fast anställning. 13 manliga och 1 kvinnlig arbetare hade tillfällig sysselsättning, 4 manliga arbetare hade anställning vid statligt-kommunalt beredskapsarbete och 12 vid kommunalt hjälparbete. Antalet helt arbetslösa uppgick till 14, därav 5 åldringar, som dock icke var anmälda hos arbetsförmedlingen. Av förvaltningspersonalen hade 11 fått varaktig och 1 tillfällig sysselsättning. Endast 1 var arbetslös. Vidare hade förhandlingarna rörande överlåtelsen av verkets anläggning fortskridit så långt, att överenskommelse därom var att vänta före månadens utgång.

Man torde emellertid icke kunna räkna med att hela den personal, som ännu icke fått fast arbete, skall finna sysselsättning vid den nya industri, som torde komma att förläggas till Värmbol; i vart fall synes arbetarna i de högre åldersklasserna knappast kunna påräkna någon anställning. Det torde vidare komma att dröja någon tid, innan driften på allvar kommer i gång. Det synes därför nödvändigt att räkna med ytterligare någon tids svårigheter att finna sysselsättningsmöjligheter. Ekonomiskt avbräck uppkommer därjämte för den personal, som under mellantiden erhåller endast tillfälligt arbete eller måste taga anställning på annan ort. Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som är förknippade med driftsnedläggelsen, synes det mig därför vara motiverat, att vissa åtgärder vidtages för att för personalen mildra de ekonomiska följderna av nedläggelsen. Därvid är jag emellertid icke beredd att föreslå några långt gående sådana åtgärder. Såsom både statskontoret och statens jordbruksnämnd framhållit, har statsmakterna hittills intagit en synnerligen restriktiv hållning i liknande fall, t. o. m. då fråga varit om rent stalliga verk och inrättningar. En mera välvillig bedömning

av förevarande fall skulle därför medföra vittgående konsekvenser för framtiden. Jag vill även erinra om att åtskillig hjälp redan lämnats från det allmännas sida genom att medel anvisats till att hålla en låt vara inskränkt drift vid verket igång under hela hösten 1953 ävensom genom att anordna vissa arbeten samt verka för att en ny industri skall förläggas till Värmbol. Det ytterligare stöd, som bör komma i fråga, synes därför enligt min mening böra inskränka sig till att lindra de ekonomiska svårigheter, som övergångsvis kan ha uppstått för personalen till följd av den tämligen oförmodade driftsnedläggelsen.

Vad angår formen för denna hjälp har arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit, att ett automatiskt verkande system med gratifikationer till de anställda i förhållande till anställningstidens längd liknande det, som kom till användning vid nedläggandet av driften vid Svenska skifferoljeaktiebolagets anläggningar i Kinne-Kleva, skall tillämpas i nu ifrågavarande fall. De fackliga organisationer, som yttrat sig i ärendet, har biträtt detta förslag. Ehuru med en dylik utformning hjälp kommer att lämnas oberoende av behovet därav, är dock även enligt min mening detta att föredraga framför ett system med vansklig behovsprövning. Jag ansluter mig därför till det framlagda förslaget i denna del.

I fråga om den närmare utformningen av hjälpen är jag emellertid i flera hänseenden av annan mening än arbetsmarknadsstyrelsen. Sålunda är jag ense med statskontoret om att gratifikation bör utgå endast till dem, som varit anställda vid verket i sammanlagt fem år eller därutöver. Hänsyn torde dock böra få tagas till tidigare anställning vid annat hamperedningsverk. Vidare bör enligt min mening gratifikationens belopp uppgå till 150 kronor per anställningsår med 75 kronor för varje påbörjat halvår av anställningstiden. Något extra tillägg på grund av hög ålder, invaliditet eller dylikt kan jag icke tillstyrka. Ej heller torde anledning finnas att låta gratifikation utgå till verkets disponent, som numera erhållit annan stadigvarande anställning.

Med tillämpning av nu angivna grunder torde sammanlagt 55 personer bli berättigade till gratifikation i enlighet med följande beräkning, i vilken beloppet upptagits med beräknade medelvärden.

Anställningstid	Antal	Belopp	Summa
5— 6 år	5	825	4 125
6— 7 »	6	975	5 850
7— 8 »	2	1 125	2 250
8— 9 »	6	1 275	7 650
9—10 »	16	1 425	22 800
över 10 »	20	1 575	31 500
	Summa 55	—	74 175

Med hänsyn till eventuella korrigeringar i beräkningen torde ett belopp av i runt tal 80 000 kronor böra beräknas för ändamålet. Såsom tidigare anförts har riksdagen ställt 350 000 kronor av anslaget till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område för budgetåret 1953/54 till förfogande för

vissa avvecklingsåtgärder i samband med nedläggandet av driften vid värm-bolverket. Härav är fortfarande ett belopp av 95 000 kronor odisponerat. I första hand torde dessa medel böra användas för ifrågavarande gratifikationer. Med hänsyn till att åtminstone en del av medlen kan komma att tagas i anspråk för andra ändamål under tiden intill dess verkets anläggningar överlåts, torde Kungl. Maj:t emellertid böra äga att av nyssnämnda anslag taga i anspråk det belopp, som kan befinnas erforderligt därutöver.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medge

att av det för budgetåret 1953/54 anvisade reservationsanslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område må för gratifikationer till personalen vid hamperedningsverket i Värmbol i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som angivits i det föregående, tagas i anspråk ett belopp av högst 80 000 kronor.

[5] 29 a. **Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet.** Under denna anslagsrubrik anvisades för budgetåret 1952/53 ett reservationsanslag av 45 000 000 kronor. För innevarande budgetår däremot har med hänsyn till beräknad reservation å anslaget (Prop. 1953: 224 s. 105) icke skett någon medelsanvisning för ändamålet.

I skrivelse den 6 oktober 1953 har *statens jordbruksnämnd* hemställt, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54 skall anvisas ett reservationsanslag av 33 000 000 kronor till kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet. Sedermera har jordbruksnämnden i skrivelse den 15 december 1953 med ändring av sin tidigare framställning hemställt, att för ändamålet måtte å sagda tilläggsstat anvisas ett belopp av 68 000 000 kronor.

Jordbruksnämnden har i sin förstnämnda skrivelse anfört, att bolaget den 14 mars 1953 beräknat sina kostnader till 34 000 000 kronor för verksamhetsåret 1952/53 och till 20 000 000 kronor för verksamhetsåret 1953/54. Enär drygt 82 000 000 kronor fanns reserverade från äldre statsanslag, inrynde dessa beräkningar en säkerhetsmarginal av 28 000 000 kronor. Även om jordbruksnämnden räknat med möjligheten av att större förluster kunde uppstå än de bolaget beräknat, kalkylerades dock med att förlusterna skulle hålla sig inom ramen för befintliga reservationer.

Olika omständigheter har emellertid enligt jordbruksnämnden medfört, att man numera får räkna med avsevärt större kostnader för bolaget. Ifrågavarande kostnader har sålunda i skrivelsen den 6 oktober 1953 beräknats till 52 000 000 kronor för verksamhetsåret 1952/53 och till 63 000 000 kronor för verksamhetsåret 1953/54 eller till sammanlagt 115 000 000 kronor. Utöver bolagets förenämnda reservation skulle alltså med dessa beräkningar erfordras ett belopp av i runt tal 33 000 000 kronor.

Angående anledningarna till de i skrivelsen den 6 oktober 1953 beräknade kostnadsökningarna anför jordbruksnämnden i huvudsak följande.

Värkalkylen 1953 baserades på ett väntat saluöverskott å 1952 års skörd av något över 700 000 ton. Faktiskt har numera av nämnda års skörd framkommit ett saluöverskott av 800 000 ton. I båda fallen bortses från utsädeskvantiteterna. Ökningen är till viss del förorsakad av de uppmjukningar i kvalitetsbestämmelserna, som verkställdes på grund av skördeskadorna hösten 1952. 1953 års skörd beräknas numera ge ett exportöverskott av minst 250 000 ton. Denna överskottssituation medför vid rådande prisförhållanden såväl ökade lagrings- och räntekostnader som ökade förluster vid export. Exportförluster och lagervärden påverkas även i hög grad av de prisfall, som under året inträffat på världsmarknaden.

En i februari 1953 icke beräknad omständighet utgör vidare åläggandet för spannmålsbolaget att vid övergången till det nya regleringsåret utbetala prisfallsersättning till kvarnarna samt att denna övergång skedde den 31 juli i stället för den 31 augusti 1953.

Av samma skrivelse framgår vidare, att förlusten på export av brödsäd beräknats öka med 4 000 000 till 11 000 000 kronor för 1952/53 och uppgå till 38 000 000 kronor för 1953/54. Lagrings- och räntekostnaderna för sistnämnda verksamhetsår har beräknats öka med 3 000 000 respektive 2 000 000 kronor. Vidare har den del av bolagets lager, som ligger över en bottenkvantitet av 100 000 ton, nedskrivits med 29 000 000 kronor för 1952/53. Å andra sidan har räknats med en uppskrivning av sagda bottenkvantitet från 15 kronor per 100 kilogram till för vete 44 kronor och för råg 39 kronor, vilket medför en lagervärdestegring av 28 000 000 kronor. Slutligen har prisfallsersättningen till kvarnarna för verksamhetsåret 1952/53 beräknats till 13 000 000 kronor.

I skrivelsen den 15 december 1953 anför jordbruksnämnden att vissa förhållanden inträffat, som rubbat grunderna för de tidigare gjorda beräkningarna. Sålunda torde 1953 års skörd bli omkring 100 000 ton större än vad man tidigare haft anledning förmoda. Dessutom har världsmarknaden varit utsatt för ytterligare starkt prisfall. Enligt vad som nu kan bedömas, kommer förlusten på den kvarvarande delen av den tidigare beräknade exportkvantiteten att ökas med omkring 15 000 000 kronor. Vidare beräknas vid export av de cirka 100 000 ton brödsäd, som man tidigare över huvud taget icke räknat med, uppstå en förlust av omkring 20 000 000 kronor. Det tidigare äskade beloppet å 33 000 000 kronor höjes alltså med (15 000 000 + 20 000 000 =) 35 000 000 kronor till 68 000 000 kronor.

Departementschefen. Kostnaderna i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet under verksamhetsåren 1952/53 och 1953/54 har till följd av ökade skördar och nedgång i världsmarknadsprisen beräknats komma att överstiga de tidigare uppskattade kostnaderna för nämnda år med sammanlagt 68 000 000 kronor. Detta belopp torde böra ställas till bolagets förfogande för att täcka ifrågakvarnande kostnader. I enlighet med jordbruksnämndens framställning synes medlen böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 68 000 000 kronor.

[6] *Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader: Avlöningar och Omkostnader.* I en den 26 juni 1952 dagtecknad skrivelse, vari anhållits om ytterligare medelsanvisning till verksamheten vid statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader, har anstaltens styrelse avgivit redogörelse för medelsåtgången under budgetåret 1951/52 å anstaltens avlönings- och omkostnadsanslag. I redogörelsen har upptagits, bland annat, ett utgiftsbelopp å 21 201 kronor 97 öre, som ett tidigare vid anstalten anställt kanslibiträde enligt ett vid redogörelsen fogat polisprotokoll avhänt anstalten genom förskingring. Styrelsen har vidare anfört, att anstalten dessutom skulle komma att få vidkännas vissa kostnader för advokatarvode i anslutning till utredningen rörande förskingringen. Enär dom i målet ännu icke avkunnats, kunde dessa kostnader icke angivas.

Sedermera har rådhusrätten i Lund genom dom den 10 december 1952 tillerkänt anstalten skadestånd med 19 517 kronor 90 öre ävensom gottgörelse för rättegångskostnaderna med 500 kronor. Styrelsen har fullföljt talan mot domen i vad gäller ersättningen för rättegångskostnader. Såsom ersättning för nämnda kostnader har av styrelsen yrkats ett belopp av 2 901 kronor. Detta belopp har, enligt vad som framgår av en utav styrelsen (skr. 29/6 1953) gjord framställning angående vissa överskridanden av anstaltens anslag för budgetåret 1952/53, utbetalats under sistnämnda budgetår.

I ett den 20 februari 1953 avgivet remissutlåtande över styrelsens framställning den 26 juni 1952 anför *riksräkenskapsverket*, såvitt nu är i fråga, att medel bör anvisas till täckande av den genom förskingringen uppkomna förlusten å 19 517 kronor 90 öre samt att förslagsanslaget till oförutsedda utgifter torde böra tagas i anspråk för ändamålet. I samband med denna medelsanvisning bör åt anstalten uppdragas att bevaka statsverkets fordran gentemot den skadeståndsskyldige. Det torde vidare få ankomma på riksräkenskapsverket att meddela erforderliga anvisningar för redovisning av skadeståndsfordringen.

I särskilt remissutlåtande den 2 november 1953 över styrelsens framställning om medgivande att överskrida anstaltens anslag för budgetåret 1952/53 anför riksräkenskapsverket, att verket icke vill motsätta sig att medel anvisas jämväl för täckande av kostnaderna för advokatarvode samt att även för detta ändamål förslagsanslaget till oförutsedda utgifter torde böra lagas i anspråk under förutsättning, att medel icke finnes tillgängliga å reservationsanslaget till extra utgifter.

Departementschefen. Av den föregående redogörelsen framgår att statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader under budgetåret 1951/52 åsam-

kats en utgift å 19 517 kronor 90 öre, vilket belopp förskingrats av en vid anstalten då anställd tjänsteman. Vidare har anstalten under budgetåret 1952/53 måst utge 2 901 kronor i advokatarvode för utredning av nämnda förskingring. Riksräkenskapsverket har i sina utlåtanden i ärendet föreslagit, att ifrågavarande utgifter skall täckas av det utav riksdagen under trettonde huvudtiteln anvisade anslaget till oförutsedda utgifter. Enligt min mening bör emellertid nyssnämnda båda belopp lämpligen täckas genom att de för respektive budgetår anvisade förslagsanslagen till anstaltens avlöningar och omkostnader tages i anspråk. Härtill torde emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att medge

att av de för budgetåren 1951/52 och 1952/53 anvisade förslagsanslagen till Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader: Avlöningar och Omkostnader må tagas i anspråk ett belopp av sammanlagt 22 418 kronor 90 öre för täckande av i det föregående angivna utgifter.

I. Fiskeriväsendet.

[7] 10. **Bevakningsfartyg för sillfisket vid Island.** Under denna anslagsrubrik anvisades för budgetåret 1952/53 ett reservationsanslag av 57 000 kronor. Genom beslut den 13 juni 1952 medgav Kungl. Maj:t (försvarsdepartementet), att en minsvepare ur Göteborgsavdelningen finge samma år tagas i anspråk för att, enligt i kommandoväg meddelade närmare bestämmelser, utgå på en expedition till isländska farvatten, med uppgift tillika att vara bevakningsfartyg för svenskt fiske därstädes. Tillika förklarade Kungl. Maj:t att särskilda kostnader för expeditionen, såsom kostnader för drivmedel (utom till ankars), av bevakningsuppdraget föranledda kostnader för speciell inredning och utrustning m. m. samt kostnader för av samma uppdrag föranledda skador och förslitning av materielen utöver den normala m. m., skulle bestridas ur förenämnda anslag samt att kostnaderna i övrigt för expeditionen skulle bestridas av marinens anslag.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök (skr. 15/4 1953) hemställer, att ett ytterligare belopp av 7 967 kronor 49 öre skall ställas till förfogande för det med anslaget avsedda ändamålet. Till stöd för sin framställning anför styrelsen, att marinförvaltningen i skrivelse till styrelsen den 9 april 1953 hemställt, att ämbetsverket måtte tillgodoföras ett belopp av 69 128 kronor 7 öre, varav 28 131 kronor 94 öre utgjorde av ämbetsverket förskotterade kostnader för utrustning och reparation av den för nyssnämnda expedition anlitate minsveparen Örskär och 40 996 kronor 13 öre kostnader för drivmedel (utom till ankars). Till styrelsens förfogande för bestridande av de av marinförvaltningen förskjutna kostnaderna står dels det för budgetåret 1952/53 anvisade anslaget å 57 000 kronor, dels en behållning av 4 760 kronor 48 öre, eller tillhopa 61 760 kronor 48 öre, från vilket belopp dock

avgår 600 kronor, som tidigare anvisats till representation med anledning av berörda expedition. Till följd härav erfordras för gäldandet av ifrågavarande kostnader ett ytterligare belopp av 7 967 kronor 59 öre.

Föredraganden. Såsom framgår av den föregående redogörelsen uppgick de kostnader för 1952 års expedition, vilka skulle bestridas ur det för budgetåret 1952/53 anvisade reservationsanslaget å 57 000 kronor till bevakningsfartyg för sillfisket vid Island, till 69 128 kronor. För att täcka dessa kostnader har, förutom nyssnämnda anslag, stått till förfogande en reservation å 4 160 kronor. För ändamålet bör sålunda i enlighet med fiskeristyrelsens förslag ställas till förfogande ytterligare (69 128 — 61 160 =) i runt tal 8 000 kronor. Detta belopp torde enligt min mening lämpligen böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bevakningsfartyg för sillfisket vid Island* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 8 000 kronor.

J. Skogsväsendet.

[8] 13. **Statens skogsmästarskola: Byggnadsarbeten.** Å riksstaten för budgetåret 1953/54 är under förevarande anslagsrubrik uppfört ett reservationsanslag av 131 000 kronor. Av detta belopp avses 31 000 kronor till reparation av rektorsbostaden och andre lärarens bostad, 65 000 kronor till omläggning av värmecentralen, 30 000 kronor till iståndsättande av herrgårdsbyggnadens bottenvåning och upprustning av stallflyglarna samt 5 000 kronor till anläggning av kylrum i skolans kök.

Styrelsen för statens skogsmästarskola (skr. 24/8 1953) hemställer, att å tilläggsstat för innevarande budgetår skall anvisas ett ytterligare belopp av 48 800 kronor för ifrågavarande ändamål. Styrelsen anför, att 1—3 år förflutit sedan de första kostnadsförslagen för arbetena uppgjordes. Med hänsyn till att priser på material och arbete sedermera förändrats, utfördes i februari 1953 en ny kostnadsberäkning, varefter anbud infordrades. Det visade sig då, att det för omläggning av värmecentralen anvisade beloppet var tillräckligt. Däremot beräknades kostnaden för ombyggnad av herrgårdens bottenvåning och upprustning av stallflyglarna till 46 800 kronor, vilket belopp med 16 800 kronor överstiger de för detta ändamål anvisade medlen. Styrelsen anför vidare, att den kostnadsberäkning, som ligger till grund för det hittills anvisade beloppet å 31 000 kronor till reparation av rektors- och lärarbostäderna, uppgjordes år 1951. Vid den år 1953 gjorda beräkningen uppskattades kostnaderna till 49 000 kronor, medan det lägsta anbudet slutar å 53 000 kronor. Anledningen härtill är svårigheten att överslagsvis beräkna kostnaderna vid reparation av gamla hus. Vid den

sist gjorda grundliga undersökningen tillkom en del arbeten, som tidigare ej varit medräknade men som är nödvändiga, om husen skall bli iståndsatta. Härtill kommer en post på 10 000 kronor till reparation av golv, väggar och tak i övriga rum, vilka bör sättas istånd i samband med de tidigare föreslagna arbetena. Att sist nämnda summa blivit så stor, sammanhänger med att erforderliga underhållsarbeten ej kunnat utföras, då underhållsanslaget till byggnader varit alldeles otillräckligt. Sammanlagt skulle sålunda till sagda bostäder erfordras 63 000 kronor, vilken summa med 32 000 kronor överstiger det hittills för ändamålet anvisade beloppet. Merkostnaderna för de byggnadsarbeten, vartill medel anvisats för budgetåret 1953/54, har sålunda beräknats till $(16\ 800 + 32\ 000 =) 48\ 800$ kronor.

Departementschefen. En förnyad utredning har givit vid handen, att betydande merkostnader kommer att uppstå för de byggnadsarbeten vid skogsmästarskolan, vartill medel anvisats för innevarande budgetår. Dessa merkostnader, vilka beräknats till sammanlagt 48 800 kronor, har till ett belopp av 38 800 kronor föranletts av dels prisstegringar, som inträffat sedan de ursprungliga kostnadsberäkningarna gjordes, dels svårigheten att uppskatta kostnaderna för reparationer i gamla hus. Återstoden, 10 000 kronor, hänförs till nya istandsättningsarbeten, vilka bör utföras i samband med de tidigare föreslagna byggnadsarbetena. Med hänsyn till angelägenheten av att den erforderliga upprustningen av byggnadsbeståndet vid skogsmästarskolan skall kunna ske i ett sammanhang, kan jag tillstyrka den av skolstyrelsen gjorda framställningen att ytterligare medel skall anvisas för ändamålet. Då de gjorda kostnadsberäkningarna synes höra godtagas, torde sålunda å tilläggsstat för innevarande budgetår böra anvisas ett belopp av 48 800 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skogsmästarskola: Byggnadsarbeten* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 48 800 kronor.

N. Diverse.

[9] 8 a. **Bidrag till kostnaderna för europeiska jordbrukskonferensens sekretariat i Paris.** På initiativ av franska regeringen sammanträdde i mars 1952 delegationer från olika europeiska länder, bland andra Sverige, för att diskutera tillskapandet av en europeisk organisation med huvudsaklig uppgift att få till stånd en effektivisering och en höjning av det europeiska jordbrukets kapacitet (europeiska jordbrukskonferensen). Vid ifrågavarande sammanträde tillsattes ett förberedande arbetsutskott, vilket i sin tur vid sammanträde den 15—21 maj 1952 beslöt, att ett ständigt sekretariat för konferensen skulle inrättas i Paris. I detta skulle ingå dels det ursprung-

liga sekretariatet, bestående av tjänstemän från franska jordbruksministeriet, dels de experter, som Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete (OECE) och Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) ävensom varje deltagande land hade möjlighet att ställa till ständigt förfogande.

Vid sammanträde i Paris den 27 augusti 1953 behandlades frågan om fördelning av kostnaderna för konferensens sekretariat under tiden den 27 april—31 oktober 1953. Kostnaderna för denna period beräknades komma att uppgå till 16 000 000 francs. Vid sammanträdet beslöts att för godkännande underställa samtliga regeringar ett fördelningsförslag, enligt vilket de deltagande länderna indelas i tre grupper. Till den första gruppen hänföres de länder, vilkas bidrag enligt den för bidrag till OECE tillämpade skalan överstiger 7 procent (Storbritannien, Frankrike, Västtyskland och Italien). Ettvart av dessa länder skall erlægga 1 625 000 francs. Den andra gruppen består av de länder, vilkas bidrag i OECE utgör minst 2 och högst 7 procent. I denna grupp, i vilken bland andra Sverige befinner sig, utgör den på varje land belöpande bidragssumman 1 000 000 francs. Den tredje och sista gruppen utgöres av länder, vilkas bidrag i OECE understiger 2 procent. På vart och ett av dessa länder skall debiteras ett belopp om 500 000 francs.

Departementschefen. Enligt ett den 27 augusti 1953 framlagt förslag till fördelning av kostnaderna för den europeiska jordbrukskonferensens sekretariat under tiden den 27 april—31 oktober 1953 skall Sverige bidra med ett belopp av 1 000 000 franska francs, d. v. s. cirka 15 000 kronor. Mot detta förslag synes icke vara något att erinra. Då något av riksdagen redan anvisat anslag icke torde kunna tagas i anspråk för ändamålet, föreslår jag, att beloppet skall anvisas såsom ett särskilt anslag, förslagsvis under rubriken Bidrag till kostnaderna för europeiska jordbrukskonferensens sekretariat i Paris. Anslaget torde böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Något åtagande från svensk sida att i fortsättningen bidra till konferensens sekretariat har icke gjorts.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kostnaderna för europeiska jordbrukskonferensens sekretariat i Paris* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 15 000 kronor.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Nils Grass.

Egentliga statsutgifter.

Tionde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ericsson, anmäler under handelsdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 samt anför därvid följande.

C. Bergsbruk, industri, hantverk, teknisk forskning m. m.

[1] 25 a. Utrustning för Institutet för konserveringsforskning.

Jämlikt särskilda avtal med Stiftelsen Svensk konserveringsforskning skall staten i den utsträckning, som angives i avtalen, bidra till kostnaderna för verksamheten vid Institutet för konserveringsforskning. I avtalen föreskrives bl. a., att staten skall bidra med hälften av det å institutets omkostnadsstat uppförda beloppet, dock vid oförändrat penningvärde och vid full utbyggnad av verksamheten högst 60 000 kronor. Bidraget till omkostnader skall, om under avtalets giltighetstid den allmänna prisnivån avsevärt ändras, justeras så att dess realvärde förblir oförändrat.

Till nybyggnader vid institutet har anvisats sammanlagt 2 480 000 kronor. Huvudbyggnaden för institutet färdigställdes år 1953.

Utredningen rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande beräknade medelsbehovet för utrustning till institutet enligt en särskild utrustningslista till 470 000 kronor. Härav ansågs viss angiven utrustning för 256 000 kronor böra betalas av staten, under det att kostnaderna för sådan utrustning, som hörde till försöksverksamheten vid institutets tekniska avdelning och matutprovningssavdelningen — vilka kostnader beräknades till

214 000 kronor — icke borde bestridas av staten. Vid anmälan av detta ärende till 1946 års riksdag anförde föredragande departementschefen (prop. 1946: 140), att han biträdde utredningens förslag i fråga om engångsutgifter för utrustning. Han förutsatte emellertid, att statens skyldigheter att bestrida sådana utgifter icke skulle avse andra föremål än de, som upptagits i utrustningslistan. Riksdagen gjorde ej erinran häremot. — Till utrustning för institutet beviljade därefter 1947 års riksdag (X ht s. 80) ett anslag av 256 000 kronor.

Y r k a n d e n.

Styrelsen för Institutet för konserveringsforskning (skr. 24/9 1953) hemställer, att till komplettering av utrustningen måtte anvisas ytterligare 223 635 kronor.

	Styrelsens förslag
1. Merkostnad på grund av penningvärdeförändringen	56 090
2. Nyttillkomna behov	10 100
3. Utrustning, som borde ingått i den ursprungliga planen	157 445
	223 635

M o t i v.

1. Vid beräkning av dessa merkostnader har styrelsen utgått från förändringarna i partiprisindex från juni 1947 — som angivits såsom tidpunkt för beslutet om utrustningsanslaget — till de olika tidpunkter, då särskilda belopp av anslaget utbetalats. Styrelsen anser det rimligt, att anslaget till utrustning justeras på grund av det ändrade penningvärdet på samma sätt som statens bidrag till omkostnader.

2. Sedan den ursprungliga utredningen gjordes har nya metoder framkommit, som erfordrar speciell apparatur.

På grund av att institutet ej — såsom ursprungligen planerats — förlagts inom området för Chalmers tekniska högskola utan långt från centrum av Göteborg, har lunchservering måst anordnas. För diskmaskin erfordras 1 600 kronor samt för porslin och annan köksutrustning 1 500 kronor.

3. I den plan, som var underlag för det år 1947 anvisade anslaget, saknas viss grundläggande utrustning. För närmare uppgifter om denna utrustning torde få hänvisas till handlingarna.

Y t t r a n d e n.

Statskontoret framhåller, att vissa belopp utbetalats vid en senare tidpunkt än institutet beräknat. Med hänsyn härtill bör det av institutet till följd av penningvärdeförändringen yrkade beloppet i viss mån reduceras. Statskontoret anser, att ett belopp av 50 000 kronor bör av ifrågavarande anledning anvisas som skäligt tillägg till tidigare lämnat bidrag till institutets utrustning.

Vad gäller övriga av institutet yrkade belopp tillstyrker ämbetsverket på angivna skäl ett bidrag av 80 000 kronor.

Statens tekniska forskningsråd tillstyrker, att medel anvisas som kompensation för ändringen av penningvärdet. För utrustning av matutprovningssavdelningen bör anvisas 2 200 kronor av konsumentforskningsmedel. Beträffande styrelsens yrkanden i övrigt föreslår rådet bidrag av statsmedel med sammanlagt 124 480 kronor.

Departementschefen. Jag biträder den av institutets styrelse och remissmyndigheterna uttalade uppfattningen, att institutet bör erhålla kompensation för den förändring av penningvärdet, som inträffat sedan det särskilda anslaget till utrustning anvisades år 1947. I enlighet med vad statskontoret anfört beräknar jag för detta ändamål 50 000 kronor.

Vad beträffar övriga av institutets styrelse yrkade belopp anser jag mig icke kunna tillstyrka, att anslag anvisas för ifrågavarande ändamål.

Med hänsyn till att institutets huvudbyggnad nu färdigställts, bör medel till komplettering av utrustningen anvisas för innevarande budgetår.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning för Institutet för konserveringsforskning* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bengt Augustinsson.

Bilaga 8.

Egentliga statsutgifter.**Elfte huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund, anmäler under inrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 samt anför därvid följande.

B. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.

[1] 23 a. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Anskaffande av viss instrumentutrustning. I skrivelse den 30 oktober 1953 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att 39 000 kronor måtte anvisas för anskaffande av vissa instrumentutrustningar. Styrelsen anför.

Medicinalstyrelsen disponerar f. n. 15 instrumentutrustningar för utlåning till civila läkarstipendiater och andra tjänsteläkarvikarier i den civila sjukvården, vilka sakna möjlighet att på annat sätt erhålla tillgång till erforderliga instrument. Det har numera visat sig, att detta antal ej längre förslår. Antalet ordinarie provinsialläkardistrikt utan innehavare uppgick den 1 oktober 1953 till 54. I regel är det ej möjligt att uppehålla de vakanta provinsialläkartjänsterna utan att vederbörande vikarie beredes tillgång till sådan instrumentuppsättning, varom här är fråga. Särskilt äro utländska läkare, vilka numera för vinnande av behörighet att inom riket utöva läkar-konsten anses böra fullgöra minst ett halvt års tjänstgöring i öppen vård, regelmässigt i behov av ifrågavarande instrumentuppsättning. Styrelsen uppskattar behovet av ytterligare instrumentlådor till minst 15. Kostnaden för varje instrumentutrustning kan uppskattas till i runt tal 2 600 kronor. I enlighet härmed skulle erfordras ett belopp av i runt tal ($15 \times 2\,600$) 39 000 kronor.

Departementschefen. I årets statsverksproposition har jag vid anmälan av anslaget till avlöningar åt förste provinsialläkarna m. fl. berört frågan om tillgodoseende av behovet av vikarier inom provinsialläkarorganisationen. Då det är angeläget, att åtgärder vidtages för att i möjligaste mån trygga tillgången på erforderligt antal vikarier har jag där förordat, att sociala förmåner under vikariatstiden tillförsäkras vissa läkare. Ett annat spörsmål, som kräver uppmärksamhet i detta sammanhang, är den av medicinalstyrelsen upptagna frågan om den instrumentutrustning, som läkarvikarierna måste ha tillgång till för att kunna fullgöra sina uppgifter. Med anlitande av ett å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1948/49 anvisat anslag till inköp av dylika utrustningar har medicinalstyrelsen låtit iordningställa 15 instrumentutrustningar. Enligt vad jag under hand inhämtat är samtliga numera tagna i anspråk. Då man torde kunna förvänta, att tillgången på vikarier skall komma att öka, anser jag det önskvärt, att ett tillräckligt antal instrumentutrustningar finnes att tillgå. Jag tillstyrker därför medicinalstyrelsens förslag, att ytterligare 15 utrustningar anskaffas, vilkas sammansättning torde böra i huvudsak överensstämma med de nu befintliga.

Medicinalstyrelsens beräkning av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål finner jag mig kunna godtaga. Då det enligt min mening är angeläget, att utrustningarna anskaffas så snart som möjligt, bör ett anslag å 39 000 kronor upptagas på tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Anslaget torde böra vara av reservationsanslags natur.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Anskaffande av viss instrumentutrustning å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 39 000 kronor.*

[2] 62. **Bidrag till utrustning vid akademiska sjukhuset i Uppsala.** Detta anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med 143 500 kronor.

Direktionen för akademiska sjukhuset (skr. 21/11 1953) har hemställt om anvisande å tilläggsstat för budgetåret 1953/54 av 28 000 kronor för anskaffning av viss utrustning till den kirurgiska kliniken. *Direktionen* anför:

I samband med om- och tillbyggnaden av den kirurgiska kliniken har det visat sig, att viss utrustning bör anskaffas i samband med pågående byggnadsarbeten. Detta är fallet beträffande operationsbelysningar, instrumentskåp, filmgranskningsskåp och viss armatur för lokaler, som bliva färdigställda i en första byggnadsetapp. Erforderlig utrustning har kostnadsberäknats till 55 830 kronor. I enlighet med gällande grunder rörande fördelning mellan staten och landstinget för anskaffning av utrustning till akademiska sjukhuset uppgår statens bidrag till 28 000 kronor.

Centrala sjukvårdsberedningen framhåller i utlåtande över framställningen, att ett belopp av 53 000 kronor torde erfordras för anskaffning av före-

slagen utrustning. Statsverkets andel i kostnaderna skulle sålunda utgöra 26 500 kronor.

Departementschefen. Under hänvisning till vad centrala sjukvårdsberedningen anfört tillstyrker jag, att staten bidrager med 26 500 kronor för anskaffning av i ärendet omnämnd utrustning under förutsättning, att Uppsala läns landsting bidrager med lika stort belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utrustning vid akademiska sjukhuset i Uppsala* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 26 500 kronor.

[3] 86. **Ombyggnad och utrustning av Spenshults reumatikersjukhus.** Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 136/1952 framlagt förslag anvisade 1952 års riksdag 740 000 kronor för detta ändamål samt medgav, att till anslaget finge överföras en å annat anslag befintlig reservation av 87 000 kronor. Av dessa medel, tillhopa 827 000 kronor, avsågs ett belopp av 732 000 kronor till byggnadsarbeten och återstoden, 95 000 kronor, till utrustning. För innevarande budgetår har till täckande av uppkommen byggnadskostnadsstegring anvisats 30 000 kronor.

I skrivelse den 16 oktober 1953 har *riksföreningen mot reumatism* gjort framställning om anvisande av dels 300 000 kronor för vissa byggnadsåtgärder, som icke kunnat utföras inom ramen för tidigare anvisade medel, dels ock 165 000 kronor för anskaffning av viss utrustning. Riksföreningen har därvid anfört i huvudsak följande.

Vid de förhandlingar, som föregick riksföreningens övertagande av sjukhuset, framhöll föreningen, att en förutsättning för övertagandet var, att staten bestrede kostnaderna för erforderliga ombyggnadsarbeten och nödvändig utrustning, medan föreningen garanterade erforderligt driftkapital. Sedan det visat sig, att de ursprungliga kostnadsberäkningarna slagit fel, ställde föreningen 300 000 kronor till byggnadsstyrelsens förfogande för arbetenas utförande. Även medelsanvisningen för utrustning visade sig otillräcklig. Kostnaden torde sålunda komma att uppgå till cirka 260 000 kronor. Sammanlagt hade föreningen för byggnadsarbetena och anskaffning av utrustning fått bidraga med 465 000 kronor av på frivillig väg insamlade medel, vilka medel icke borde användas för ombyggnad och utrustning av ett staten tillhörigt sjukhus.

Byggnadsstyrelsen framhåller i utlåtande över framställningen, att hela det av riksföreningen garanterade beloppet torde komma att åtgå för byggnadsarbetenas färdigställande. Huruvida riksföreningen av statsmedel bör ersättas för sina utgifter, undandraget sig styrelsens bedömande.

Centrala sjukvårdsberedningen har funnit den av föreningen anskaffade utrustningen erforderlig och kostnadsberäknat densamma till 234 539 kronor.

Departementschefen. Genom beslut den 30 juni 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att i samråd med riksföreningen verkställa den om-

byggnad av Spenshults sanatorium, som oundgängligen erfordrades för att göra sanatoriet tjänligt som reumatikersjukhus. Ombyggnadsarbetena skulle ske i huvudsaklig överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen med skrivelse den 30 juni 1952 överlämnade ritningar, dock att byggnadsprogrammet skulle så inskränkas, att för ändamålet disponibla medel, 732 000 kronor, icke överskredes.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att byggnadsstyrelsen på riksföreningens hemställan låtit utföra vissa byggnadsarbeten, som icke kunnat rymmas inom ramen för tidigare anvisade medel. Dessa tillkommande arbeten, som av föreningen ansetts oundgängligen nödvändiga, omfattar inredning av terapilokaler och bostäder för 160 000 kronor, förflyttning av röntgenanläggningen till källarvåningen, 40 000 kronor, målningsarbeten, 50 000 kronor, samt anskaffning av en varmvattenberedare 12 000, merkostnader för en telefonväxel 3 000 och vissa smärre förbättringsarbeten 35 000 kronor. Jag tillstyrker, att ett belopp av 160 000 kronor anvisas för täckande av kostnaderna för inredande av bostäder och anordnande av terapilokaler, vilka arbeten omfattas av de ursprungliga kostnadsberäkningarna. Däremot finner jag mig icke kunna förorda anvisande av medel för de övriga tillkommande byggnadsåtgärderna. Jag vill i detta sammanhang erinra, att frågan om anvisande av medel till vissa av dessa arbeten redan varit föremål för prövning vid 1953 års riksdag.

Någon ytterligare medelstillelning för anskaffning av utrustning anser jag mig icke kunna förorda.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnad och utrustning av Spenshults reumatikersjukhus* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 160 000 kronor.

D. Överståthållarämbetet och landsstaten.

[4] 11 a. Häradsskrivarna m. fl.: Inköp av checkprotektorer.

I propositionen nr 100 till 1953 års riksdag med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet m. m. ifrågasattes genomförande av ett nytt system för återbetalning av belopp, varmed erlagd preliminär skatt överstiger motsvarande slutliga skatt. Det förutskickades, att frågan skulle ytterligare övervägas i administrativ ordning. Häremot hade riksdagen icke något att erinra. I 68 § 1 mom. sista stycket uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) har i enlighet härmed intagits en fullmakt för Kungl. Maj:t att förordna om återbetalning av bl. a. överskjutande preliminär skatt genom annan än länsstyrelse.

Efter ytterligare överväganden av förevarande fråga har Kungl. Maj:t — såsom framgår av 44 § kungörelsen den 16 oktober 1953, nr 628, med vissa föreskrifter angående tillämpningen av uppbördsförordningen den 5

juni 1953 (nr 272) samt övergångsbestämmelserna till denna kungörelse — beslutat, att den överskjutande preliminära skatten skall, i vad avser Stockholm fr. o. m. år 1954 och beträffande landet i övrigt fr. o. m. år 1955, utbetalas med särskilt återbetalningskort, fogat vid debetsedel på slutlig skatt. Därvid skall det belopp, som den skattskyldige äger återbekomma, angivas på återbetalningskortet medelst checkprotector. Detta förfaringssätt — som är nödvändigt för att återbetalningskortet skall kunna färdigställas i tid samt för att förhindra förfalskning — innebär, att återbetalningskortet för överskjutande preliminär skatt i fortsättningen skall upprättas av häradsskrivarna och kronokamrerarna. Antalet häradsskrivar- och kronokamrerarkontor uppgår f. n. till 156 resp. 31 eller sammanlagt 187. Till ett vart av dessa kontor torde behöva anskaffas en checkprotector. Då det är förenat med vissa fördelar att samtidigt inköpa samtliga protectorer, torde medel böra anvisas härför. De för kronokamrerarkontoren avsedda protectorerna skall där efter överlätas till dessa för inköpspriset.

Kostnaden för en protector beräknar jag till cirka 2 000 kronor. Sammanlagt skulle sålunda erfordras ($2\,000 \times 187$) 374 000 kronor eller i runt tal 400 000 kronor. För att protectorerna skall kunna levereras i behörig tid, bör beställning utläggas snarast möjligt. Jag föreslår därför, att ett anslag för ändamålet uppföres å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Anslaget bör betecknas såsom reservationsanslag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Häradsskrivarna m. fl.: Inköp av checkprotectorer* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

F. Civilförsvaret.

[5] 14. **Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.** Såsom jag tidigare denna dag anført vid anmälan av anslagsäskanden under elfte huvudtiteln för budgetåret 1954/55 (Bil. 13 p. 215) torde medel till merkostnader för skyddsanordningar vid vissa kommunala tekniska verk i Göteborg och Västerås böra anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Statsverkets andel i merkostnaden har i statsverkspropositionen beräknats till sammanlagt 290 000 kronor. Civilförsvarsstyrelsen har emellertid anmält, att en besparing av cirka 115 000 kronor uppkommit å de medel, som 1950 års riksdag anvisat till merkostnader för vissa skyddsanordningar vid en råvattenpumpstation för Stockholms stad. Jag föreslår, att denna besparing får disponeras för statsbidrag till här ifrågavarande anläggningar. Medelsbehovet blir då ($290\,000 - 115\,000$) 175 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Kungl. Maj:ts proposition nr 2.

att till *Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum* m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 175 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Sven Örtenberg.

Kapitalinvesteringar.

Justitiedepartementet.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, anmäler här efter under justitiedepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

[1] 2. Ny ungdomsanstalt för svårbehandlade. Under denna rubrik har för budgetåren 1951/52, 1952/53 och 1953/54 anvisats sammanlagt 6 180 000 kronor för uppförande av en ny ungdomsanstalt, Roxtuna, å Tuna kronoegendom vid Linköping.

Byggnadsstyrelsen (skr. 11/11 1953) hemställer om medel till täckande av uppkomna merkostnader för byggnadsföretaget. Styrelsen erinrar där om, att styrelsen i en den 5 mars 1952 dagtecknad promemoria angående kostnaderna för det av 1951 års Roxtunautredning reviderade förslaget till ny ungdomsanstalt för svårbehandlade, vilken promemoria avlämnats i anslutning till styrelsens remissvar över nämnda utredningsförslag, framhållit, att den av Roxtunautredningen till 5 251 000 kronor angivna totalkostnaden för anläggningen i dess helhet föreföll lågt beräknad. Styrelsen anförde vidare, att det vid dåvarande labila läge på arbetsmarknaden överhuvudtaget var svårt att på grundval av det föreliggande ritningsmaterialet närmare överblicka kostnaderna för byggnadsföretagets genomförande. Här till kom ovissheten om de särskilda förhållanden på platsen, som kunde påverka kostnaderna för grundläggning samt yttre lednings- och planeringsarbeten. Byggnadsplatsens belägenhet utanför staden kunde vidare tänkas

medföra krav på viss rese- och dagtraktamentsersättning, vartill kom svårigheten att överblicka den takt, vari företaget under rådande läge på arbetsmarknaden kunde förverkligas, vilket också kunde komma att påverka kostnaderna. Med ledning av inkomna entreprenadanbud på byggnadsföretag av någorlunda jämförbart slag uppskattade styrelsen kostnaderna till 6 180 000 kronor enligt prisläget i oktober 1951. Denna totalkostnad inkluderade därvid en av chefen för justitiedepartementet förordad mindre utökning av verkstadsbyggnaden och administrationsbyggnaden.

Arbetet med uppförande av anläggningen, som helt utföres på entreprenad, har nu fortskridit så långt, att styrelsen anser sig kunna bedöma den slutliga totalkostnaden för byggnadsarbetets genomförande till 7 480 000 kronor. Styrelsen har på Kungl. Maj:ts uppdrag utarbetat ritningar till anstalten på grundval av de förslag, som 1951 års Røxtunautredning framlade i betänkande den 10 januari 1952. Vid en bearbetning av de ursprungliga skisserna har styrelsen genom rationalisering av planlösningen kunnat minska volymerna vad beträffar fritids- och ekonomibyggnaderna, panncentral, verkstads- och skolbyggnaden samt bostadsbyggnaderna för mellangrads- och isoleringsklientelet. Administrations- och mottagningsavdelningen har genom viss nödvändig omDispositionering av sjukavdelningen något ökat i volym. Den totala volymen för här nämnda byggnader har dock minskats. Personalbostäderna för vårdpersonal har ansetts böra planeras så att ett av rummen i varje lägenhet skall kunna avskiljas från bostaden i övrigt och uthyras separat till ogift personal, vilket medfört viss mindre ökning av personalbostädernas volym. Vid detaljplaneringen av mellangrads- och isoleringsavdelningarna samt sjuk- och mottagningsavdelningarna har det visat sig erforderligt att vidtaga mer omfattande säkerhetsanordningar beträffande fönster, dörrar och elektriska anläggningar m. m. än vad styrelsen tidigare kunnat förutse. Försvårade markförhållanden har medfört ökade kostnader beträffande grundläggningen. Byggnadsplatsens belägenhet har vidare, såsom tidigare antytts, medfört krav på reseersättning och traktamente. Utöver nu nämnda faktorer tillkommer viss merkostnad på grund av den allmänna kostnadsstegringen under byggnadstiden. På grund härav och med ledning av inkomna entreprenadanbud beräknas kostnaderna för enbart byggnaderna vid Røxtuna överstiga de anvisade medlen med cirka 600 000 kronor. Inkomna entreprenadanbud å yttre arbeten såsom vatten- och reningsverk, vägar, planering och yttre ledningar visar, att kostnaderna härför överstiger de beräknade med i runt tal 540 000 kronor. På grund av besvärliga väderleksförhållanden under våren 1953 måste vägarna inom byggnadsområdet samt den enskilda vägen mellan Røxtuna och samhället Ekängen förstärkas samt vissa provisoriska vägar anordnas, vilket medförde ett stopp i byggnadsarbetet på omkring sex veckor. Dessa vägarbeten jämte beräknade underhållsarbeten å desamma under den kvarvarande byggnadstiden medför en merkostnad av omkring 110 000 kronor. Vidare har vägförvaltningen i Östergötlands län meddelat styrelsen, att kostnaderna för iordningställande av den enskilda vägen mellan Ekängen och Tuna gård

förbi Roxtuna i sådant skick, att den kan intagas under allmänt väghåll, skulle uppgå till ca 50 000 kronor. Då underhållskostnaderna för denna enskilda väg, i avvaktan på att nämnda iståndsättningsarbeten kan medtagas i väghövdvaltningsens ordinarie arbetsplaner, skulle bli betydande, anser sig styrelsen nu böra äska medel härför. Sålunda erfordras för färdigställande av anstalten utöver hittills anvisade medel ett belopp av sammanlagt (600 000 + 540 000 + 110 000 + 50 000) 1 300 000 kronor. Då styrelsen beräknat, att anläggningen som helhet i huvudsak skall komma att färdigställas under budgetåret 1953/54, skulle hela beloppet erfordras under innevarande budgetår.

Departementschefen. Emot de av byggnadsstyrelsen gjorda beräkningarna av ytterligare byggnadskostnader m. m. har jag icke någon erinran. Jag tillstyrker att för ifrågavarande ändamål anvisas ytterligare 1 300 000 kronor samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ny ungdomsanstalt för svårbehandlade* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Axel Nilsson.

Kapitalinvesteringar.

Försvarsdepartementet.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Torsten Nilsson, anmäler härefter ett under försvarsdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54.

IV. Försvarets fonder.

A. Försvarets fastighetsfond.

Arméns delfond.

[1] 6. Förråd för armén. Under hänvisning till vad jag förut denna dag anfört i statsverkspropositionen (bil. 25, punkt 7) får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förråd för armén* på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

A. Broberg.

Kapitalinvesteringar.

Socialdepartementet.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter under socialdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 samt anför därvid följande.

V. Statens utlåningsfonder.

[1] **Lånefonden för bostadsbyggande.** Riksdagen har medgivit, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, under budgetåret 1953/54 må meddelas intill ett belopp av 480 000 000 kronor (prop. 1953: 138; statsutsk. utl. 1953: 153; rd. skr. 1953: 296). Av en av bostadsstyrelsen den 22 december 1953 ingiven promemoria rörande långivningen under innevarande budgetår framgår att sagda ram kan komma att visa sig vara något för snävt beräknad. Det förefaller sannolikt att ramen kommer att tagas helt i anspråk för dels lån till redan nu igångsatta byggnadsföretag, dels lån till nya en- och tvåfamiljshus under första halvåret 1954.

Igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag har under hela år 1953 haft stor omfattning. Det kan beräknas att byggnadsföretag avseende sammanlagt omkring 60 000 lägenheter har påbörjats. Tendenser till en förlängning av byggnadstiderna har under senare tid uppkommit på olika håll. Enligt min mening bör fördenskull under första halvåret 1954 igångsättande av nya flerfamiljshusföretag ifrågakomma endast i begränsad omfattning. För att undvika arbetslöshet på en del orter bör emellertid förutsättningar skapas för en viss igångsättning av nya flerfamiljshusföretag under senare de-

len av innevarande budgetår. En möjlighet bör därför finnas att, om arbetsmarknadspolitiska skäl giver anledning därtill, vidga ramen för den preliminära långivningen. Jag föreslår, att under innevarande budgetår preliminära beslut om tertiärlån för flerfamiljshus skall kunna meddelas med ytterligare högst 30 000 000 kronor, om så befinnes erforderligt av arbetsmarknadspolitiska skäl. Preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, bör alltså under budgetåret 1953/54 kunna meddelas intill ett belopp av (480 000 000 + 30 000 000) 510 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att under budgetåret 1953/54 preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må meddelas intill ett belopp av 510 000 000 kronor.

VI. Fonden för låneunderstöd.

[2] Tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet. Riksdagen har medgivit, att preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, under budgetåret 1953/54 må meddelas intill ett belopp av 190 000 000 kronor. Under nästföregående punkt har jag förordat att, om arbetsmarknadspolitiska skäl giver anledning därtill, den av riksdagen för innevarande budgetår fastställda ramen för preliminära beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, skall kunna ökas från 480 000 000 kronor till 510 000 000 kronor. Om detta förslag godkännes, bör en däremot svarande ökning av ramen för preliminära beslut om tillägglån kunna ske. Jag föreslår därför, att om det av arbetsmarknadspolitiska skäl befinnes erforderligt preliminära beslut om tillägglån under budgetåret 1953/54 skall kunna meddelas med ytterligare 15 000 000 kronor, d. v. s. med högst 205 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att under budgetåret 1953/54 preliminära beslut om lån, som skall utgå från anslaget till tillägglån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, må meddelas intill ett belopp av 205 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Olof Särnmark.

Bilaga 12.

Kapitalinvesteringar.

Kommunikationsdepartementet.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler härefter under kommunikationsdepartementet hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 samt anför därvid följande.

I. Statens affärsverksfonder.

D. Statens vattenfallsverk.

[1] 4. **Kraftstation vid Kilforsen.** Under återopande av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av förevarande anslagsfråga (bil. 27 pt 23) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kraftstation vid Kilforsen* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

[2] 12. **Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde.** Under återopande av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av förevarande anslagsfråga (bil. 27 pt 24) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

[3] 14. Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk. Under återopande av vad jag tidigare denna dag anfört vid anmälan i statsverkspropositionen av förevarande anslagsfråga (bil. 27 pt 25) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

[4] 15 a. Ombyggnad av fastigheten Västertorn nr 2 i Stockholm. Till ombyggnad av fastigheten Västertorn nr 2 i Stockholm har riksdagen för budgetåren 1950/51 och 1951/52 anvisat sammanlagt 1 600 000 kr. Ombyggnadsarbetet har vidare intagits å den förteckning över företag, för vilka på grund av den allmänna byggnadskostnadsstegringen uppkomna merkostnader får täckas av anslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten. Slutligen har Kungl. Maj:t genom beslut den 28 november 1952 beordrigat byggnadsstyrelsen att för bestridande av kostnaderna för inredning av fastighetens vind till tjänsterum taga i anspråk 300 000 kr. av anslaget till Anordnande av förvaltningslokaler.

I skrivelse den 31 augusti 1953 har byggnadsstyrelsen anmält ett ytterligare medelsbehov av 630 000 kr. för ombyggnadsföretaget, vilket belopp erfordras redan under innevarande budgetår. Styrelsen hemställer att för ändamålet få taga i anspråk 250 000 kr., utgörande besparing å investeringsanslaget till Ombyggnad av fastigheten Atomena nr 1 i Stockholm, samt äskar å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1953/54 ett investeringsanslag av 380 000 kr. Som motivering för medelsbehovet anför styrelsen i huvudsak följande.

När ärendet framlades i skrivelse den 24 november 1949 uppskattades kostnaden för ombyggnaden preliminärt till 1,6 milj. kr. exklusive vindsinredningen. I skrivelse den 28 oktober 1950 anförde styrelsen bl. a., att med hänsyn till byggnadsföretagets art den definitiva byggnadskostnaden först kunde beräknas, sedan arbetena fortskridit så långt, att byggnadens tekniska skick närmare kunde klarläggas och därmed omfattningen av de erforderliga åtgärderna definitivt överblickas. I anslutning härtill äskar styrelsen nu, sedan den första byggnadsetappen i huvudsak färdigställt och andra etappen påbörjats, medel för täckande av sådana merkostnader i förhållande till den preliminärt uppskattade kostnaden, vilka inte lämpligen bör belasta kollektivanslaget till merkostnader. I avsaknad av andra medel har styrelsen dock tillfälligt i viss utsträckning måst förskotta dylika kostnader från merkostnadsanslaget.

Beträffande de arbeten, som tillkommit utöver den preliminära ombyggnadsplanen, meddelar styrelsen, att huvudbyggnadens bottenvåning och entresolvåningen mot Riddarholmskajen under byggnadsarbetets gång kunnat frigöras och iordningställas till en kostnad av 50 000 kr. Sedan känedom erhållits om läget av berget bakom dessa båda våningar, har det visat

sig fördelaktigt att öka planerade utsprängningar, varigenom vunnits ytterligare arkivlokaler. Kostnaderna för dessa arbeten jämte kostnaden för vissa skyddsrum uppgår till sammanlagt 105 000 kr. De gamla träbjälklagen i huvud- och flygelbyggnaden har befunnits vara i mycket dåligt skick och har därför till en kostnad av 270 000 kr. utbyts mot betongbjälklag. Sedan det blivit avgjort, att bl. a. kammarkollegium skall disponera byggnaden, har ganska omfattande åtgärder måst vidtagas för att bereda utrymme för kollegiets arkiv. Byggnadsstyrelsen har sålunda ansett sig böra bygga om den till fastigheten hörande tornbyggnaden och förse denna med lämplig hyllinredning. Kostnaderna härför beräknas till 205 000 kr. De sålunda tillkommande kostnaderna utgör sammanlagt (50 000 + 105 000 + 270 000 + 205 000) 630 000 kr.

Departementschefen. Det ytterligare medelsbehov som byggnadsstyrelsen nu anmält för ombyggnaden av fastigheten Västertorn nr 2 i Stockholm, avser arbeten som redan är utförda eller i varje fall påbörjade. Oaktat att kostnaderna för ombyggnaden stigit avsevärt över de ursprungligen beräknade, anser jag mig därför böra tillstyrka att även de nu äskade medlen anvisas. Ett utnyttjande för här berörda ändamål av den förutsedda besparingen å anslaget till ombyggnad av fastigheten Atomena nr 1 i Stockholm synes emellertid icke böra ifrågakomma. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ombyggnad av fastigheten Västertorn nr 2 i Stockholm* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 630 000 kronor.

[5] 15 b. *Grundförstärkning av residenset i Härnösand.* I skrivelse den 31 augusti 1953 har *byggnadsstyrelsen* hemställt, att å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas ett investeringsanslag av 400 000 kr. till förstärkning av grunden till landshövdingeresidenset i Härnösand. Styrelsen anför härom i huvudsak följande.

Residenset i Härnösand, vilket uppfördes åren 1792—1793, vilar delvis på en rustbädd av timmer. Grundmurarna är utförda av gråsten med brukfyllda fogar. Genom rötskador i rustbädden, beroende på den genom landhöjningen sänkta grundvattenytan, och genom kompression av underliggande lösa lerlager har uppstått allttjämt fortgående sättningar i byggnadens murar, valv och tak.

I samband med landshövdingeskiftet erfordras en upprustning och modernisering av residenset. För att dessa arbeten skall få bestående värde, bör sättningarna först bringas att upphöra genom att under hela byggnaden nedföres betongpålar till fast marklager. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas till 300 000 kr., vartill kommer 100 000 kr. för i samband härmed nödvändiga åtgärder avseende byggnadens ledningssystem samt efterföljande lagningsarbeten.

Departementschefen. Jag har inte något att erinra mot byggnadsstyrelsens förslag. Med hänsyn till landshövdingeskiftet bör styrelsen beredas möjlighet att påbörja arbetet redan innevarande budgetår. Som jag anfört tidigare denna dag bör behållningen å anslaget per den 30 juni 1954 över-

föras till det av mig föreslagna nya kollektivanslaget till Byggnadsarbeten för länsstyrelserna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Grundförstärkning av residenset i Härnösand* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 400 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

W. Hammargren.

Kapitalinvesteringar.

Ecklesiastikdepartementet.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Persson, anmäler härefter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden, angående kapitalinvestering å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

[1] 18 a. Nybyggnader för kemiska och biokemiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m. 24. Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet. Under rubriken Nybyggnader för kemiska och biokemiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m. anvisades för budgetåret 1947/48 ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor för uppgörande av fullständiga ritningar för och påbörjande av *dels* nybyggnad för kemiska institutionen jämte analyslaboratorium, *dels ock* nybyggnad för biokemiska institutionen jämte cyklotronlaboratorium. Till samma ändamål har vidare för budgetåren 1948/51 anvisats investeringsanslag av tillhoppa 3 200 000 kronor, varjämte för ändamålet avsetts jämväl ett belopp av 545 000 kronor under det under samma rubrik för budgetåret 1952/53 anvisade investeringsanslaget. Summan av de anslagsmedel, som anvisats för ifrågavarande nybyggnader, uppgår sålunda till 4 745 000 kronor, vilket är det belopp, som totalkostnaderna uppskattats till (se 1952 års statsverksproposition, bil. 29, punkt 1).

Under anslagsrubriken Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet har för budgetåren 1946/48 till nybyggnad för kemiska institutionen

vid detta institut anvisats sammanlagt 2 400 000 kronor. Därför har för budgetåret 1950/51 anvisats ett investeringsanslag av 455 000 kronor till Utbyggnad av fysiologiska institutionen vid karolinska institutet för flygmedicinska ändamål.

I skrivelse den 31 augusti 1953 har *byggnadsstyrelsen* under återopande av inträdda kostnadsstegringar hemställt om anvisande av tilläggsanslag till nyssnämnda byggnadsföretag av 950 000 kronor för institutionerna i Uppsala och 750 000 kronor för institutionerna vid karolinska institutet. Byggnadsstyrelsen har därvid anfört följande.

Samtliga nämnda byggnadsföretag ingår bland de byggnadsarbeten, för vilka de på grund av allmän byggnadskostnadsstegring uppkomna merkostnaderna förutsatts skola bestridas från det kollektiva anslaget till »Mer-kostnader för vissa byggnadsarbeten». Av detta anslag beräknar styrelsen för byggnadsföretagen kunna disponera följande belopp.

Karolinska institutet:

kemiinstitutionen	772 000
fysiologiska institutionen	220 000

Uppsala universitet:

institutionerna för biokemi och kemi	2 608 000
--	-----------

Summa kronor 3 600 000.

Byggnadsstyrelsen får nu anmäla, att på grund av omständigheter, för vilka här nedan närmare redogöres, vissa merkostnader av sådan art beräknas uppstå, att de icke lämpligen bör eller kan ersättas från nyssnämnda kollektivanslag.

Vid de tidpunkter, då byggnadsföretagen kostnadsberäknades, förelåg icke några närmare utarbetade program för värme-, sanitets-, ventilations- och elektriska anläggningar. Kostnaderna för dessa anläggningar uppskattades därför med ledning av de erfarenheter, som vunnits vid uppförandet av byggnader med likartade laboratorier, varvid styrelsen i huvudsak var hänvisad till byggnader, som uppförts omedelbart före det senaste världskriget. Under kriget och åren omedelbart därefter har emellertid forskningen inom skilda vetenskapliga områden i mycket hög grad gått framåt, vilket medfört väsentligt ökade krav på laboratoriernas förseende med installationer av nämnt slag. För att i möjligaste mån anpassa dessa nya laboratorier till moderna forskningsmetoder har det blivit nödvändigt att avsevärt höja standarden på installationer av nämnda slag. Trots att styrelsen så långt det varit möjligt sökt begränsa den här berörda standardhöjningen, har det icke kunnat undvikas, att vissa merkostnader utöver vad som rimligen kunnat förutses vid kostnadsberäkningarna uppstått framför allt i fråga om de rörtekniska installationerna. I samband med dessa utökade installationer har dessutom vissa byggnadsarbeten måst utföras.

Beträffande tillbyggnaden till den fysiologiska institutionen vid karolinska institutet har grundläggningsförhållandena varit mycket besvärliga. Sålunda har grundläggningen på grund av den i tillbyggnaden monterade apparaturen måst utföras på ett betydligt mera komplicerat sätt än vad som kunde förutsättas vid kostnadsberäkningen. För anläggande av centrifug och undertryckskammare m. m. har det blivit nödvändigt att under svårartade förhållanden nedföra betongfundament till berg. För att kunna bereda plats för denna apparatur, vars utformning vid tidpunkten för kost-

nadsberäkningen icke var känd, har det vidare visat sig nödvändigt att i viss grad öka tillbyggnadens volym.

De merkostnader, som sålunda beräknas uppstå och som byggnadsstyrelsen tillsvidare till viss del förskotterat från kollektivanslaget till »Merkostnader för vissa byggnadsarbeten», framgår av nedanstående sammanställning:

Byggnadsföretag	Merkostnader för		Byggnadsarbeten i samband med utökade installationer	Summa
	rörinstallation	elininstallation		
<i>Karolinska institutet:</i>				
Kemiinstitutionen	385 000	50 000	90 000	525 000
Tillbyggnad till fysiologiska institutionen...	85 000	—	140 000	225 000
<i>Uppsala universitet:</i>				
Institutionerna för biokemi och kemi	525 000	325 000	100 000	950 000
Summa kronor	995 000	375 000	330 000	1 700 000

¹ Härav 100 000 kronor för härovan nämnd, försvärad grundläggning och volymökning.

För byggnaderna har anvisats sammanlagt 7 600 000 kronor, varjämte från det kollektiva anslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten beräknas tagas i anspråk 3 600 000 kronor. För att täcka de särskilda merkostnaderna erfordras ett tilläggsanslag av 1 700 000 kronor, vilket innebär, att totalkostnaderna sammanlagt skulle komma att uppgå till (7 600 000 + 3 600 000 + 1 700 000 =) 12 900 000 kronor. Byggnadernas sammanlagda volym uppgår till (19 000 + 4 000 + 32 600 =) 55 600 kubikmeter, och volympriset blir således i genomsnitt 232 kronor per kubikmeter.

Byggnadsstyrelsen får i detta sammanhang hänvisa till att styrelsen upptagit en allmän utredning rörande planläggning och utformning av olika vetenskapliga laboratorier. Man kan nämligen räkna med att ytterligare ett betydande antal statliga laboratorier av skilda slag måste tillkomma såsom en följd av den av statsmakterna tidigare beslutade vetenskapliga upprustningen av universitet och högskolor.

Avsikten med denna utredning är att i första hand söka klarlägga skäligheten av de krav, som i olika avseenden bör ställas på planläggning, utrymmesstandard och utrustning av vetenskapliga laboratorier. Styrelsen söker jämväl därvid erhålla vissa jämförande kostnadsuppgifter rörande på senare tid uppförda laboratoriebyggnader. Styrelsen räknar med att i denna utredning söka tillvarata de erfarenheter, som kan utvinnas från det betydande antal forskningslaboratorier, såväl statliga som enskilda, vilka tillkommit efter sista världskriget, varjämte styrelsen införskaffat vissa jämförelseuppgifter från övriga nordiska länder.

Ehuru utredningen nyligen påbörjats, kan här nämnas, att de hittills gjorda kostnadsjämförelserna utvisar, att de i det föregående berörda institutionsbyggnaderna vid karolinska institutet och universitetet i Uppsala i fråga om byggnadskostnad räknad per kubikmeter byggnadsvolym i huvudsak ansluter sig till motsvarande kostnad för andra laboratorier av likartat slag uppförda vid industrier m. m.

Det för byggnadsföretagen erforderliga tilläggsanslaget av 1 700 000 kronor, fördelar sig med 750 000 kronor på karolinska institutets byggnader och 950 000 kronor på universitetet i Uppsala. Då byggnadsföretagen beräknas bli helt färdigställda under innevarande budgetår, bör erforderliga medel anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1953/54.

Departementschefen. Under hänvisning till vad byggnadsstyrelsen anfört tillstyrker jag styrelsens förslag om anvisande å tilläggsstat av erforderliga medel för täckande av de betydande merkostnader, som beklagligtvis uppkommit för ifrågavarande byggnadsföretag. Till Nybyggnader för kemiska och biokemiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m. torde sålunda böra anvisas ett investeringsanslag av 950 000 kronor. Medelsbehovet för de båda institutionerna vid karolinska institutet torde böra tillgodoses genom anvisande av ett investeringsanslag av 750 000 kronor till Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa

a) till *Nybyggnader för kemiska och biokemiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m.* ett investeringsanslag av 950 000 kronor;

b) till *Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet* ett investeringsanslag av 750 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Carl-Lennart Prütz.

Kapitalinvesteringar.

Jordbruksdepartementet.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1954.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Norup, anmäler härefter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 samt anför därvid följande.

III. Statens allmänna fastighetsfond.

[1] 33 a. Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalts filial i Alnarp. Under denna anslagsrubrik anvisade 1952 års riksdag för budgetåret 1952/53 ett investeringsanslag av 46 000 kronor. Anslaget avsågs för vissa ändringsarbeten i anstaltens lada, för uppförandet av en garagebyggnad samt för iordningställande av vindsvåningen.

Styrelsen för statens växtskyddsanstalt (skr. 13/8 1953) hemställer, att till nämnda byggnadsarbeten skall anvisas ett tilläggsanslag av 18 000 kronor. Till stöd för framställningen åberopas framför allt det förhållandet, att brandskyddsmyndigheterna ställt ökade krav på säkerhetsåtgärder. Vindsvåningens tak- och väggytor skall sålunda klädas med brandsäkert material, och dessutom skall, bland annat, anordnas en utrymningsbalkong. Vidare framhålles, att gavelväggarna i vindsvåningen vid byggnadens uppförande under åren 1917—1918 gjorts tunnare än övriga tegelväggar och i stället klätts med utvändig träpanel. På grund av dessa omständigheter har endast en del av de planerade inredningsarbetena kunnat utföras. Det ökade medelsbehovet betingas i viss mån även av de stegrade byggnadskostnaderna. Styrelsen anser det synnerligen angeläget, att arbetena fullbordas utan ytterligare dröjsmål.

Departementschefen. Såsom framgår av det föregående har ifrågavarande byggnadsarbeten visat sig draga en kostnad av 18 000 kronor mer än som anvisats för ändamålet. Ökningen hänför sig främst till vissa arbeten, som är nödvändiga för att vindsvåningen skall fylla ur brandskyddssynpunkt uppställda krav. Då jag finner det angeläget, att dessa arbeten utföres snarast möjligt, tillstyrker jag att medel för ändamålet anvisas redan å tilläggsstat för innevarande budgetår. Den beräknade kostnaden av 18 000 kronor kan jag godtaga.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalts filial i Alnarp* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 18 000 kronor.

[2] 34. *Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök.* Under denna anslagsrubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 57 000 kronor.

Styrelsen för lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök (skr. 4/9 1952) hemställer, att medel måtte ställas till förfogande till kostnaderna dels för reparation av det elektriska ledningsnätet vid Ultuna, vilket skadats genom åsknedslag, dels för vissa arbeten i syfte att åstadkomma en bättre och tillförlitligare tillförsel av elektrisk energi till olika institutioner vid högskolan och lantbruksförsöken. Enligt av styrelsen infordrat anbud beräknas kostnaderna härför till sammanlagt 49 150 kronor. Styrelsen, som tillika överlämnat en skrivelse i ärendet från byggnadsstyrelsen ävensom situationsplan över det elektriska ledningsnätet, anför till stöd för sin framställning i huvudsak följande.

Genom åsknedslaget skadades huvudställverket samt en jordkabel mellan ställverket och den maskintekniska institutionen. Kostnaderna för att iståndsätta huvudställverket beräknas till 3 200 kronor. Den skadade jordkabeln måste ersättas med en ny och kostnaderna för en sådan, inklusive grävning, nedläggning, tegeltäckning och återfyllning, uppgår till 8 400 kronor, därest en kabel av typ 6 kW med area 3×16 mm användes. En kabel med area 3×25 mm skulle draga en merkostnad av 1 800 kronor. Då redan nuvarande belastning på kabeln är hög och ytterligare kommer att ökas genom kommande utbyggnader, varvid bland annat kan nämnas den påbörjade nybyggnaden för institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära, torde det vara väl motiverat att nedlägga en kabel med större area. Styrelsen förordar därför, att man väljer kabel av sistnämnda dimension.

Anläggningarna vid statens jordbruksförsök, statens husdjursförsök vid Bäcklösa och institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära erhåller för närvarande elektrisk energi endast genom en kabel. Såsom framhållits av byggnadsstyrelsen torde en ringmatnings slinga böra anordnas för statens maskinprovningar, maskintekniska institutionen, mikrobiologiska institutionen och statens jordbruksförsök. Detsamma torde gälla för statens husdjursförsöks anläggningar vid Bäcklösa och institutionen för systematisk botanik och ärftlighetslära. Styrelsen vill understryka, att stora skador

bland annat i pågående försök kan uppstå vid eventuellt strömavbrott. Den finner det därför synnerligen angeläget, att möjligheter till reservtillförsel skapas genom anordning för ringmatning till dessa institutioner. Styrelsen föreslår med anledning härav, att kablar skall nedläggas dels mellan statens jordbruksförsök och transformatorstationen vid maskintekniska institutionen, dels mellan denna transformatorstation och statens husdjursförsök vid Bäcklösa. Kostnaderna för dessa kablar av typ 6 kW area 3×16 mm belöper sig till 18 550 kronor.

För montering av dessa kablar erfordras utökning av ställverket i transformatorhuset vid maskintekniska institutionen samt nya transformatorkiosker vid statens jordbruksförsök och vid Bäcklösa. Kostnaderna härför uppgår till 17 200 kronor.

Några medel finns icke disponibla för ifrågavarande ändamål. Styrelsen finner det emellertid synnerligen angeläget, att tillförseln av elektrisk energi till berörda institutioner snarast möjligt förbättras genom att dessa reparationer och nyanskaffningar kommer till stånd. Under åberopande av det anförda hemställer styrelsen, att ett anslag av 49 150 kronor ställes till förfogande för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen (remissutlåtande 8/12 1952) föreslår vissa ändringar i det av högskolestyrelsen framlagda förslaget. Bland annat anses med tanke på kommande utbyggnader grövre dimensionerade kablar böra komma till användning för vissa sträckor. Kostnaderna för de av byggnadsstyrelsen föreslagna arbetena uppgår till sammanlagt 69 600 kronor. Av byggnadsstyrelsens skrivelse inhämtas i huvudsak följande.

De föreslagna arbetena avseende förbättring av säkerhetsapparaturen i huvudställverket har av byggnadsstyrelsen planerats komma till utförande i samband med den utökning av huvudställverket, som måste ske vid uppförande av pumpstation för avloppsverket samt panncentral. Det möter emellertid enligt byggnadsstyrelsens intet hinder att utföra dessa arbeten redan nu. Kostnaderna härför beräknas till 2 600 kronor.

Efter samråd med högskolestyrelsen föreslår byggnadsstyrelsen vidare, att kabeln mellan huvudställverket och transformatorstationen vid maskintekniska institutionen med tanke på kommande utbyggnader skall ersättas med en kabel av dimensionen 3×50 mm². Med hänsyn till den blivande bebyggelsen längs Ultunaallén bör även den föreslagna kabeln från transformatorstationen vid nyssnämnda institution till statens husdjursförsök vid Bäcklösa i sin sträckning längs allén fram till Stockholmsvägen erhålla samma dimension. Från sagda väg fram till Bäcklösa kan däremot en ledning av dimensionen 3×16 mm² användas. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas uppgå till 43 000 kronor, inklusive transformatorkiosken vid Bäcklösa.

I övrigt tillstyrker byggnadsstyrelsen, att en kabel nedlägges mellan transformatorstationen vid maskintekniska institutionen och statens jordbruksförsök även som att en transformatorkiosk uppsattes vid jordbruksförsöken. Kostnaderna härför även som för utökningen av transformatorstationen vid maskintekniska institutionen beräknas till 15 000 kronor.

Å sträckan från huvudställverket till institutionsbyggnaden för husdjurslära har byggnadsstyrelsen redan nedlagt en kabel av dimensionen 3×25 mm². Byggnadsstyrelsen föreslår, att denna kabel skall framdragas till transformatorstationen vid maskintekniska institutionen, varigenom bättre möjligheter till ringmatning erhålles. Arbetet beräknas kunna utföras för en kostnad av 9 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna för de av byggnadsstyrelsen föreslagna arbetena uppgår således till (2 600 + 43 000 + 15 000 + 9 000 =) 69 600 kronor.

Departementschefen. De skador, som under år 1952 uppstått å det elektriska ledningsnätet vid Ultuna, har varit av sådant art, att de omedelbart mäst avhjälpas. Enligt vad jag inhämtat har erforderliga medel genom byggnadsstyrelsens försorg i viss utsträckning förskotterats för ändamålet. Att medel nu ställes till förfogande för dessa reparationsarbeten synes mig därför ofrånkomligt. Såsom framgår av högskolestyrelsens framställning föreslås därjämte, att åtgärder skall vidtagas för en bättre och säkrare tillförsel av elektrisk energi till olika institutioner. Även jag finner det ändamålsenligt att så sker. Icke heller synes det mig vara något att erinra mot den av byggnadsstyrelsen föreslagna förstärkningen av det elektriska nätet i syfte att möta en framtida ytterligare belastning å detsamma. Med hänsyn härtill kan jag godtaga den av byggnadsstyrelsen gjorda kostnadsberäkningen, vilken slutar å ett belopp av i runt tal 70 000 kronor. Jag förordar sålunda, att ett belopp av denna storleksordning anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 70 000 kronor.

[3] 36. Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan.

Under denna anslagsrubrik anvisade 1950 års riksdag för budgetåret 1950/51 ett investeringsanslag av 1 215 000 kronor. Genom beslut den 31 mars 1950 ställde Kungl. Maj:t anslaget till byggnadsstyrelsens förfogande samt anbefallde byggnadsstyrelsen att i samråd med styrelsen för veterinärhögskolan utarbete ritningar till, bland annat, nya lokaler för institutionerna för fysiologi och farmakologi. Därjämte medgav Kungl. Maj:t, att byggnadsstyrelsen, sedan Kungl. Maj:t godkänt ritningarna, finge av anslaget disponera högst 1 100 000 kronor till förenämnda institutionsbyggnader. Den 29 september 1950 godkände Kungl. Maj:t ritningarna till ifrågavarande byggnadsföretag samt meddelade enligt 2 § lagen den 30 juni 1943 om tillståndstvång för byggnadsarbete byggnadstillstånd för byggnadernas uppförande.

Vidare anvisade 1951 års riksdag under samma anslagsrubrik för budgetåret 1951/52 ett investeringsanslag av 784 000 kronor. Genom beslut den 11 maj 1951 ställde Kungl. Maj:t anslaget till byggnadsstyrelsens förfogande samt anbefallde byggnadsstyrelsen, bland annat, att i samråd med högskolestyrelsen utarbete ritningar till nya lokaler för institutionen för

födoämneshygien. Därjämte medgav Kungl. Maj:t, att byggnadsstyrelsen, sedan Kungl. Maj:t godkänt dessa ritningar, finge för utförande av byggnadsarbetena av anslaget disponera 600 000 kronor. Den 3 augusti 1951 godkände Kungl. Maj:t ritningar till institutionsbyggnaden.

Till de nya lokalerna för institutionerna för fysiologi, farmakologi och födoämneshygien, vilka inrymmes i samma byggnadskomplex, har sålunda anvisats sammanlagt (1 100 000 + 600 000 =) 1 700 000 kronor.

Byggnadsstyrelsen (skr. 31/8 1953) hemställer om ett tilläggsanslag av 425 000 kronor till ifrågavarande byggnadsarbeten. Byggnadsstyrelsen uttalar därvid inledningsvis, att byggnadsföretaget ingår bland de byggnadsarbeten, för vilka de på grund av allmän byggnadskostnadsstegring uppkomna merkostnaderna förutsatts skola bestridas från det kollektiva anslaget till Merkostnader för vissa byggnadsarbeten. Räknat efter de kostnadsstegringstal, som ligger till grund för kollektivanslaget, och med hänsyn tagen till den tid, under vilken arbetena bedrivits, bör av byggnadskostnaderna ett belopp av 675 000 kronor bestridas av detta anslag. I enlighet härmed skulle det för byggnadsföretaget tillgängliga beloppet komma att uppgå till (1 700 000 + 675 000 =) 2 375 000 kronor. Vissa merkostnader har emellertid uppstått, vilka är av sådan art, att de icke lämpligen bör eller kan ersättas från kollektivanslaget. Härom anför byggnadsstyrelsen i huvudsak följande.

Då byggnadsföretaget kostnadsberäknades, förelåg icke något närmare utarbetat program för värme-, sanitets-, ventilations- och elektriska anläggningar. Kostnaderna härför uppskattades därför med ledning av de erfarenheter, som vunnits vid uppförandet av byggnader med likartade laboratorier, varvid byggnadsstyrelsen i huvudsak var hänvisad till byggnader, som uppförts omedelbart före det senaste världskriget. Under kriget och åren omedelbart därefter har emellertid forskningen inom skilda vetenskapliga områden i mycket hög grad gått framåt, vilket medfört väsentligt ökade krav på laboratoriernas förseende med installationer av nämnda slag. För att i möjligaste mån anpassa byggnadernas laboratorier till moderns forskningsmetoder har det blivit nödvändigt att avsevärt höja standarden på dylika installationer. Trots att byggnadsstyrelsen så långt det varit möjligt sökt begränsa den här berörda standardhöjningen, har det icke kunnat undvikas att vissa merkostnader utöver vad som rimligen kunnat förutses vid kostnadsberäkningarna uppstått, framför allt i fråga om de rörtekniska installationerna. I samband med dessa utökade installationer har dessutom vissa byggnadsarbeten måst utföras.

De på grund härav föranledda merkostnaderna beräknas av byggnadsstyrelsen uppgå till 360 000 kronor för höjd standard för rörinstallationer och 50 000 kronor för därav föranledda byggnadsarbeten, eller tillhopa 410 000 kronor.

Utöver de omständigheter, för vilka nu redogjorts, har ytterligare en fördyrande faktor tillkommit, som icke kunde förutses vid kostnadsberäkningen. Avloppet från institutionsbyggnaderna förutsattes sålunda enligt programmet skola anslutas till en av Stockholms stad planerad avloppsledning i Roslagsvägen. Denna avloppsledning har emellertid ännu icke utförts, varför det blivit nödvändigt att ansluta avloppet från institutionsbyggnaderna till befintligt ledningsnät inom högskolans område. För detta

ändamål har en pumpanläggning för avloppsvattnet från institutionen för födoämneshygien behövt utföras, beroende på att denna byggnad ligger för lågt i förhållande till ledningsnätet. De merkostnader, som härigenom uppstått, uppgår till 15 000 kronor.

Sammanlagt uppgår sålunda de på grund av andra omständigheter än allmän byggnadskostnadsstegring uppkomna merkostnaderna till (410 000 + 15 000 =) 425 000 kronor. Med hänsyn till att ifrågavarande byggnadsarbeten beräknas bli helt färdigställda under innevarande budgetår bör medel för ändamålet anvisas å tilläggsstat för samma budgetår.

Byggnadsstyrelsen anmäler i detta sammanhang, att den påbörjat en allmän utredning i syfte att söka klarlägga, vilka krav som i olika avseenden bör ställas på planläggning, utrymmesstandard och utrustning såvitt gäller vetenskapliga laboratoriebyggnader. Byggnadsstyrelsen framhåller, att enligt hittills gjorda kostnadsjämförelser institutionsbyggnaden för fysiologi, farmakologi och födoämneshygien i fråga om byggnadskostnad, räknat per kubikmeter byggnadsvolym, i huvudsak ansluter sig till motsvarande kostnad för andra laboratorier av likartat slag, uppförda vid industrier m. m.

Departementschefen. Såsom framgår av det föregående har för ifrågavarande byggnadsarbeten uppstått vissa merkostnader å tillhopa 425 000 kronor, vilka på de av byggnadsstyrelsen anförda skälen icke synes böra belasta kollektivanslaget till merkostnader för vissa byggnadsarbeten. Medel för ändamålet bör därför anvisas i annan ordning. I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag tillstyrker jag, att för täckande av kostnaderna ett tilläggsanslag å nämnda belopp skall begäras av riksdagen. Med hänsyn till att byggnadsföretaget beräknats vara slutfört redan under innevarande budgetår, bör anslaget uppföras å tilläggsstat till riksstaten för samma budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan* å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1953/54 anvisa ett investeringsanslag av 425 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Nils Grass.

Bihang.

Förteckning

över av Kungl. Maj:t hos riksdagen äskade anslag å tilläggsstat II
till riksstaten för budgetåret 1953/54.

Driftbudgeten.

A. Egentliga statsutgifter.

Kronor

II. Justitiedepartementet.

A: 5 a	Utrustning av nya lokaler för lagberedningen m. m., <i>reservationsanslag</i>	25 000
	Fångvårdsanstalterna:	
E: 8	Anskaffning, montering och transport av baracker m. m., <i>reservationsanslag</i>	70 000
		95 000

IV. Försvarsdepartementet.

	Krigsmaterielverket:	
B: 9 a	Kostnader för reparation av transformator	12 900
	Marinen:	
	Flytande materiel, vapenmateriel m. m.:	
C: 70	Fartygsbyggnader, <i>reservationsanslag</i>	38 000 000
	Vissa övriga gemensamma ändamål:	
D: 49	Vissa signalförbindelser m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 000 000
		40 012 900

VI. Kommunikationsdepartementet.

	Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare:	
B: 8	Nyanläggning av bygdevägar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	2 800 000
B: 9	Nyanläggning av ödebygdevägar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	1 100 000
B: 10	Byggande av huvudvägar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	11 400 000
B: 11	Ombyggnad av bygdevägar och ödebygdevägar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	8 100 000
B: 12	Förstärkning och förbättring av vägar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	10 000 000
B: 13	Vägheläggningar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	400 000
B: 14	Byggande av broar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	1 200 000
		35 000 000

VII. Finansdepartementet.

Statistiska centralbyrån:		
B: 11	Avlöningar till personal vid 1951 års jordbruksräkning, <i>reservationsanslag</i>	30 000
E: 7	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>	100 000
E: 8	1951 års penningvärdeundersökning, <i>reservationsanslag</i> ..	96 000
		<hr/>
		226 000

VIII. Ecklesiastikdepartementet.

Kungliga biblioteket:		
B: 11	Bokinköp och bokbindning, <i>reservationsanslag</i>	185 000
Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:		
D: 17 a	Vissa flyttningskostnader m. m. vid konsthögskolan, <i>reservationsanslag</i>	38 600
Lunds universitet:		
E: 14 a	Inredning och utrustning av fysiska institutionen, <i>reservationsanslag</i>	65 000
Gemensamma universitetsändamål:		
E: 49 a	Särskild kursundervisning för filosofisk ämbetsexamen ..	45 800
M: 28	Vetenskapliga observationer vid den totala solförmörkelsen 1954, <i>reservationsanslag</i>	75 000
		<hr/>
		409 400

IX. Jordbruksdepartementet.

G: 29 a	Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet, <i>reservationsanslag</i>	68 000 000
I: 10	Bevakningsfartyg för sillfisket vid Island, <i>reservationsanslag</i>	8 000
Statens skogsmästarskola:		
J: 13	Byggnadsarbeten, <i>reservationsanslag</i>	48 800
N: 8 a	Bidrag till kostnaderna för europeiska jordbrukskonferensens sekretariat i Paris	15 000
		<hr/>
		68 071 800

X. Handelsdepartementet.

C: 25 a	Utrustning för Institutet för konserveringsforskning, <i>reservationsanslag</i>	50 000
---------	---	--------

XI. Inrikesdepartementet.

Provinsiälläkarstaten:		
Förste provinsiälläkare och provinsiälläkare m. fl.:		
B: 23 a	Anskaffande av viss instrumentutrustning, <i>reservationsanslag</i>	39 000
Universitetssjukhus:		
B: 62	Bidrag till utrustning vid akademiska sjukhuset i Uppsala, <i>reservationsanslag</i>	26 500
Övriga egentliga sjukvårdsanstalter:		
B: 86	Ombyggnad och utrustning av Spenshults reumatikersjukhus, <i>reservationsanslag</i>	160 000

		Kronor
	Häradsskrivarna m. fl.:	
D: 11 a	Inköp av checkprotektorer, <i>reservationsanslag</i>	400 000
F: 14	Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m., <i>reservationsanslag</i>	175 000
		800 500
Säger för driftbudgeten		144 665 600

K a p i t a l b u d g e t e n .

Kapitalinvesteringar.

I. Statens affärsverksfonder.

D. Statens vattenfallsverk.

	Kraftstationer m. m.:	
4	Kraftstation vid Kilforsen	5 000 000
	Regleringsföretag:	
12	Regleringsåtgärder i Ångermanälvens flodområde	3 000 000
14	Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk	10 000 000
		18 000 000

III. Statens allmänna fastighetsfond.

Justitiedepartementet:

2	Ny ungdomsanstalt för svårbehandlade	1 300 000
---	--	-----------

Kommunikationsdepartementet:

15 a	Ombyggnad av fastigheten Västertorn nr 2 i Stockholm ..	630 000
15 b	Grundförstärkning av residenset i Härnösand	400 000

Ecklesiastikdepartementet:

18 a	Nybyggnader för kemiska och biokemiska institutionerna vid universitetet i Uppsala m. m.	950 000
24	Nybyggnad för karolinska mediko-kirurgiska institutet...	750 000

Jordbruksdepartementet:

33 a	Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalts filial i Alnarp	18 000
34	Byggnadsarbeten vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök	70 000
36	Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan	425 000
		4 543 000

IV. Försvarets fonder.

A. Försvarets fastighetsfond.

Arméns delfond:

6	Förråd för armén	1 000 000
Säger för kapitalbudgeten		23 543 000